

PANACEA Philosophica;

I D E S T,

FACILIS, NOVA, ET
ACCURATA METHODUS
docendi & discendi universam
Encyclopædiām,

Septem sectionibus distincta.

Author:

JOANNES HENRICO ALSTEDIO.

Accessit ejusdem

CRITICUS,

De

Infinito harmonico Philosophiae Aristotelicæ,
Eullianæ & Rameæ,

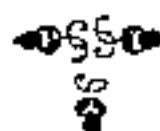
*His accedit consilium Clenardi de discenda
lingua Latina.*

A.D.

Illustriss & verè Generosum Dominum, Dominum
CAROLUM Batonem à ZEROTIN, &c.

Diogenes:

Alii me rident; ego non rid

Herbornæ Nassoviorum. 1680.

ILLUSTRI AC VERE
GENERO SO DOMINO,

D N. CAROLO,
BARONI AZEROTIN
SENIORI, ROSSICII, PRE-
ROVIAE, DRZEWOWHOSTI-
CII ETC. DOMINO, PRO-
MARCHIONI MO.
RAVIAE ETC.

SONARUM LITERARUM PR-
MOTORI, ORTHODOXÆ RE-
LIGIONIS ASSECTORI, VI-
RORUM LITERATORUM PA-
TRONO MAGNIFICO, FELICI,
MUNIFICO,

DOMINO ET PATRONO
SUO CLEMENTISSIMO,
PANACEAM PHILOS-
PHICAM, ET CRITICUM,
PERPETUÆ OBSERVAN-
TIÆ MONIMENTUM L. M. Q.

DICAT CONSECRAT

Joannes-Henricus Alstedius.

UNIVERSITY OF LONDON
THE BRITISH INSTITUTE

ILLUSTRIS AC
VERE GENEROSE DO-
MINE BARO,

TAUDABILIS confuetudo obtinet in orbe literario, ut si qui aliquid scribunt in publicum, sibi suisq; scriptis Patronos seligant, sed tales, qui & possint, & velint tale patrocinium suscipere. Confuetudo ista & mihi in præfentiariuin imposuit necessitatem, fixit & tulit legem, ut de Patrono hujus qualis qualis opusculi cogitarem. Mihi autem sic ultrò citroq; cogitanti, tu occurristi, INCLYTE BARO, unus non è multis, de quo mihi demissè polliceor duo ista, quod T. G. & possit, & velit hoc scriptū defendere suo patrocinio adversus malè feriatorum impetus. Potes enim, GENEROSE DOMINE CAROLE, judicare de his talibus scriptis: & quia judicare potes, judicio tuo probare, & id præjudiciis aliorum opponere potes, unā cum Generosissimo Comite & Do-

mino, Domino GEORGIO ab Hodicz,
Patrono meo clementissimo. Sed &
velle T. G. suo pâtrôcîniô ornare atque
tueti hanc opellam, sperare miê jubet, in-
sita tibi ac, fermè dixerim, propria in
mei ordinis homines, qui quærunt glo-
riam Dei & proximi ædificationem, quo
possunt modo, comitas. Utramq; illam
in te suspiciant & colunt viri literati, eru-
ditionem dico & comitatem. Eam publi-
cis literarum monumentis decorant &
extollunt. Eam cùm primis mihi com-
mendavit vèrè magthus Theologus, à Po-
dylis, D. A M A N D U S P O L A N U S à Po-
lansdorf, SS. Theologæ Doctor & Pro-
fessor in inclytâ Basileensi Academiâ,
præceptor de me optimè meritus. Itaq;
dum hunc mei ingenii fœtum ad T. G.
pulvinat depono, & ratione, & exem-
plu ductus id facio. Ratione: quia libti
dedicandi sunt iis, quorum eruditio per-
specta, comitas decantata. Exemplo:
quia video multos & magnos viros hinc
inde in Europa, T. G. patrocinium im-
plorare, & illud impetrare. Diu sanè est,
magnanime BARO CAROLE, quod
ad Te scripturio, quem diu est quod a-
mo, æstimo, celebrò. Et exemplum, ut
dixi,

dixi, habeo, quod sequat; amandi, omnium; æstimandi, multorum; celebrandi, magnorum. Sic igitur inter omnes, in multis & magnos quoque ego: et si minimè magnus. Sed tu esse patieris, Benignissime Domine, qui unus triplici hoc affectu dignus. Sed laudibus abstineo, ut ne ipsam laudem laudare velle videar, & solidi lumen fænestrari. Hoc saltem liceat mihi scribere: OMNES BONI, QUI T. G. NORUNT, TE AMANT, ET AMARI ATE CUPIUNT: TE ÆSTIMANT, QUIA AMANT: TE CELEBRANT, QUIA ÆSTIMANT: OMNIA, QUIA MERERIS: MERERIS; quia Deus, cœlestis ille Pater, tot & tantis tecum ornayit donis, quem, ut ea in T. G. coronare indies magis ac magis velit, precor. Precoret iam T. G. denisse, benevolè accipiat hoc levidense munusculum; quod T. G. dupli nomine gratum, spero, accidet, tum ratione scopi, tum modi. Scopum, ad quem collinco, est gloria Dei, & secundum hanc ædificatio proximi, id est, palæstritarum & comilitonum meorum, quorum studia promovere pro virili mea studi, quantum Deus hoc tempore dedit.

Hunc ad scopum T. G. omnia sua dirigere, novit universa Moravia. Proinde non dubitavi has meditationes ad Te, Inclyte Heros, mittere, in quibus mihi curæ & cordi fuit, eum scopum intendere, quem omnes Christiani debent, quemq; T. G. cum primis intendit Modus etiam opusculi non accidet T. G. ingratius. Estenim & brevis, &, nisi vche-
menter fallor, utilis hic tractatus. Brevi-
tate & Tibi, & Lectori placebit. Tibi qui-
dem; quia tui ordinis homines impen-
diò delectantur conciso sermonis gene-
re. Lectori vero, quia facilius poterit
percipere, quid rei sit. Recte enim ceci-
nit Horatius:

*Quicquid præcipes, esto brevis, ut citè dicta
Percipiante annī dociles, teneantq; fideles.*

Utilitatem non est quòd multis de-
prædicem. Aut cæcus, aut malefanus sit
oportet, qui eam vel non videt, vel vide-
re non vult. Conatus sum universalem
rationem docendi & discendi singulas
artes tradere in Panaceâ philosophicâ.
Summa ejus est: *Omnes & singulæ discipli-
ne tradantur per Lexica, Præcognita, Syste-
mata, Gymnasia. Hęc quatuor si probę ob-
serventur, & studiosę conjugantur, di-*
ci non

ci non potest, quantum faciant ad solidam viâ compendiariâ comparandam eruditionem. Ego annitar, Deo benedicente, ut singulæ artes hâc ipsâ adormentur methodo; quod ut fieri possit, Dei auxilium imploro, Tuæ Generositatis tutelam mihi exopto, aliorum preces & labores requiro. Interea temporis T. G. habeat hunc veluti prodromum grandioris operæ quam scribere, & Tuæ Generositati inscribere stat intentia. In Critico autem conatus sum conciliare tres nobilitates hujus seculi sectas in Philosophiis, ac nominatim Logicis. Traditur ibi methodus disferendide omni scibili; ita ut studiosus hâc harmoniâ & lingue latine exactâ cognitione instruens paru[m] desiderare possit ad inventio[n]is *de rebus*, & judicij perfectionē. Talis est hujus scripti uncula[re] finis, talis ejusmodi. Accipe igitur hoc, quicquid est, laboris, Inclite Heros, benevolo, quo h[ec] talia soles, animo, & deinceps me benignè fovere tuo favore perge, ut ita aura favoris tui educet plantam tenellam, quæ in meo solo posita adhuc quidem, sed aliquando fructum suum latius diffundet, Deo volente, & T. G. juvante. Deum

immortalem precor, ut Ecclesiam ac in illa Te, & fratre tuum, D. DIONYSIUM, & totam illustrem ac verè heroicam familiam Zerotinam servet, & forti suâ dextâ tueatur adversus arma Turcica & Tartarica, atque omnia incommoda, præsertim hoc periculosissimo tempore quo omnia ruinam minari videntur. Sed quid videntur tantum? Imò præsentissimum exitium minantur, nî magnus noster navarcha naviculam suam in procelloso hoc mari, & nos in ea servet. Vale feliciter, Illustris & Inclyte Baro, ac divino præsidio tutus quam diutissime vive. Perscriptum Herbornæ Nassoviorum, ubi est Illustris Illustrium & Generosissimorum Comitum Nassovicorum, Evergetarum meorum clementissimum, Schola. Kal. Juli. anno extremae Dcipatientiae 1610.

T. G.

addictissimus servus

Joan. Henricus Alstedius.

PANACEÆ PHI- LOSOPHICÆ SECTIO I.

De ratione instituti.

Studii stadium qui ingrediuntur, n^o studiorum illi impetuosum mare ingrediuntur, præclarum facinus aggrediuntur. Mare quidem ingrediuntur, sive species presentancum periculum, quod manet nautas incautos & improvidos, sive amplitudinem immensim. Praclarum verò facinus aggrediuntur, cum suam navem bonis animi donis vacuam veluti in exteram regionem propellunt ad afferendum merces animi approbas, eruditionem putà & virtutem. Duum verò generum nautas hoc in Oceano est reperire, infelices unos, felices alteros. Infelices studiosi insunt, qui quidem ingrediuntur, sed coguntur regredi, ob id nempe, quia non possunt progressi. Et hi ad duos impingunt atque allidunt scopulos, Scyllam nempe & Charybdim. Scylla est curiositas. Ignavia est Charybdis. Curiositas est, quæ studiosus vel ridicula, vel inutilia, quæ nec scienti prosunt, nec ignorantí nocent, vel etiam talia, quæ impossibilia sunt legi, naturā, consuetudine, perdiscere satagit. O vitiorum vitium! o horreandum scopulum! Quot ingenia tu attraxisti, attracta detinuisti,

i. Difficul-
tas.

2. Laus &
dignitas.

Duo hostes
studiorum
& studio-
rum:
i. Curiosi-
tas.

ignavia. detenta exitio dedisti? Ignavia est, quâ studiosus relictâ semitâ virtutis concedit in castra voluntatis, offensus multitudine laborum, quos exantlandos videt iis, qui per templum Virtutis discipuli pervenire in templum Honoris. O tertiū monstrum! Quot adolescentes tu ducis in tua castra? quot seducis? O infeliciores vobis nautas, qui suas naves ad vos allidunt! Contrà felices omnes eos, qui didicere pœnitentiam, & naves suas mediâ viâ diligunt, relinquentes, te quidem, ô Ignavia, ad dextram, te verò, ô Curiositas, ad sinistram! Felices, inquam, eos! Hi contra Ignaviam his armis militant, Virtutis, Eruditionis & Honoris considerant dulcorem. Ut iam atq; etiam cogitant, quod Deus omnium vendat labore. Perpendunt, radices quidem eruditionis esse amaras, fructus autem prædulces. Sibi persuadent, si quid honesti faciant cum labore, laborem abire, manere honestatem. Contra Curiositatem, alterum studiorum hostem, ita seminantiunt. Scopum studiorum suorum in horas, imò in momenta sibi ob oculos ponunt: & eum quidem fixum, atq; præclarum. Ad hunc, ceu cynosuram, dirigunt universa studia. Scopum illum considerant cum in genere, tum in specie. In genere quidem gloriam Dei, & edificationem cum proximorum, tum suum met ipsorum; quæ quidem est perfectio mentis, voluntatis, & sermonis. In specie vero præstituunt sibi certum aliquod studii & vitæ genus, in quo vident, primo quis sit, deinde qualis sit ille

In scopo
studiorum
tria specta-
da:
1. Quatu-
plex sit?

fit ille *scopus* *specialis*. Ibi considerant, num 2. *Quis*
Scholastico, eiq; vel *Philologico*, vel *Philosophico*, num *Theologico*, num *Politico & Juri-*
dico, num deniq; *Medico* ordinis sese aggrega-
re cupiant aliquando. Hic dant operam, ut ille 3. *Qualis?*
scopus fit 1. *accommmodatus* ipsorum tempe- *Scopuserit?*
ramento, seu *dispositioni animi & corporis*, *1. Accom-*
atq; adeò talis, ad quem *naturalibus viribus*, & *modatus,*
inclinatione ferantur, sive ad quem *assequen-*
dunt habeant *principia & adminicula* in *indo-*
le & natura sua. 2. *fixus & stabilis.* Si enim 2. *Fixus,*
scopus variet, etiam media vaga sint oportet;
adeoque animus inconstans defultoriā & vola-
*ticā levitate per præcipitia fertur. 3. *excellens,** 3. *Excellens.*
& quidem ratione tum rci ipsius, tum propo-
siti. Ratione rci *scopus* omnis omnium studi-
orum esse debet præclarus & laudabilis, ut me-
diis conciliet amorem, vires, ordinem. Propo-
*situm autem debet esse tale, ut studiosus cupiat
 vel in uno aliquo studiorum genere, vel in
 multis excellens evadere, quod Cicero in offi-
 ciis monet: *Juvenes, ait, magna spectare debent, &*
ad ea rectis studiis contendere. Prius tamen illud
 malim, ut sit *scopus* numero unus. Etenim a- *Aviditas o-*
viditas omnia cognoscendi certâ quadam ra- *mnia no-*
tione temperanda est, ita videlicet, ut primùm *scendi qui*
quidem in iis dontaxat laboremus, unde & i- *temporan-*
psi effici meliores, & aliis pro vita nostræ rati- *da!*
one prodeesse possimus: deinde ut hic quoque
intra modum sapiamus. Utrumque vero illud
tum demum optimè observabimus, si nos
*continemus intra divini verbi metas, metas**

item vocationis nostræ, Quo fine, inquit aliquis, ista tam prolixè disputantur? Hoc nimirum; ut ostendam, qui studiosi in studiorum Oceano versari debeant, & cum suis hostibus conflictari. Ego certè cum utroque illo, de quo dixi, studiorum hoste, multum diuq; dimicavi, & in hunc usq; diem dimico. Utinam feliciter! Qui dimicarim, tu judica, iudicio qui polles, Lector. Tibi enim, non mihi, studeo; tibi ut me approbem, bonâ fide studeo. Summa; id unum studeo, ut jucundas, ac fructuosas simul faciam horas meas, sed tibi. Eam ob causam è congerie inquietissimarum mearum cogitationum (cum Scaligero loquor) eruo, quæ tibi prodesse, quæ te delectare possint. Enim indicem hujus tui, Panaceam Philosophicam! De cù duo te præcognoscere, præfationis loco, velim; unum est de fine; alterum de modo operis. Finis è titulo seu inscriptione colligi potest. Panacea vocò, id est, universalem Medicinam, non chymicam, sed philosophicam; quæ scilicet morbus, quo laborat intellectus in cognitione rerum, verborum, & modorum, tolli potest. Ista panacea, uno verbo, est methodus, quam in omnibus & singulis facultatibus atq; disciplinis observare decet. Vides finem, Lector; aut si non vides, nihil vides: aut si vides, & dissimulas, invides. Modus operis est & arctus, & accuratus. Arctus quidem: quia stat sententia σωθις pleniùs aliquando designat methodum singularum disciplinarum, ex legum hec positarum imperio. Est & accuratus.

Id v-

Exerc. 36.
sect. 9.Methodus
est panacea
Philoso-
phorum.

Id verè dico. Non ut mea crepem & ebucinēm, sed inventa magnorū Philosophorum KECKERMANNI ET TIMPLERI, commen-
dem juventū. Fateor enim, me ab hiscā am-
bobus, maximē tamen à Keckermanno, adju-
tum esse. Hortim virorum labores, vel potius
libros ingentis laboris, variae doctrinæ, summi
ingenii plenissimos cùm animadvertissem, in
eam sum adductus opinionem: ut mihi jam
paucissimarum rerum cognitionem superesse
férarem, quæ ab iis non traditæ, & lumine
methodi non illustratæ. Tanto scilicet scienti-
arum cumulo hi ipsi viri cæteros mortales an-
teceunt. Absit vero invidia. Keckermannio Phi-
losophorum eminentissimo accepta fero, quæ
scribo de Lexico, Præcognitis, Systemate, &
Gymnasio disciplinarum. Ab acutissimo
Timplero habeo methodum tradendi disci-
plinas per theorematæ & problemata. A Ray-
mundo Lullio pleraque accepi, quæ de Arte
magnâ scripsi. Adesto ergo, benevole lector,
& non mea, sed aliorum consilia, exoscultare.
Ego enim, dum stupidus illorum virorum scri-
pta circumspicio, dulcedine quâdam, nescio an
deceptus, certè captus sum, imitandi eorum
methodum: quos ad ejusmodi fasligium,
non nisi multarum artium, & methodici lu-
minis antegressione esse evectos
judicabam.

ଫର୍ମାନ କରିବାରେ ପରିବାରର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦେଇଲାଗଲା

SECTIO II.

De Arte magna, generali & ultimâ, seu Lexico Philosophico.

Ad descendam Encyclopediam duo praexiguntur
a studioso, notitia videlicet artis magne, & soli-
da scientia Canonica.

Ars magna est, quæ tradit generalissimos terminos, qui in omnibus & singulis disciplinis occurrent. Ea

Lullius Philosophus Majoricus inventa est à Lullio, philosopho Cathalano, de cuius scriptis cogitabis illud: *Aurum inter stercoream*. Hæc non tantum est Logica concreta, ut

Keckermannus statuit; non est Logica rebus applicata, ut *Zabarella* vult; non est Metaphysica, ut *Tholozanus* & alii existimant. Sed est altior & generalior & Logicâ & Metaphysicâ. Eam ob causam vocatur ars magna generalis, & ultima. Magna dicitur, ob excellentiam & eminentiam. Generalis, propter terminos, quos explicat, generalissimos, qui in aliis scientiis occurunt. Ultima, quia post alias est inventa. Ea enim est generalissimorum natura, ut sint quidem priora singularibus & *γενέσει* & *γένεσι*, sed non semper *διέρεσι*, ut loquuntur in Scholis.

Ars magna est generalissimorum terminorum explicatio.

I. Inventiva. Ea est vel inventiva, vel applicativa. Inventiva dicitur, quatenus docet differere rees παράνομης vonīe, de omni scibili. Et, ut Treutlerus ait, quia tradit rationem terminos cuiuslibet rei inveniendae, multi-

multiplicandi propositiones, definitiones denique & divisiones constituendi, iudicandi medios terminos, & tandem de quâvis quaestione in utramq; partem disputandi. Hoc modo potest appellari Logica applicata ipsis rebus. Sed ita à nobis hoc loco non consideratur. Consideratur autem, quatenus est applicativa.

Applicativa dicitur, quatenus docet terminos generales applicare singulis scientiis.

Nam in principiis hujus artis principia omnium aliarum scientiarum particulatum sunt implicita, sicut particulae in universali. Horum igitur terminorum considerabimus & theoriam & praxin.

Theoria est de illorum divisione. Termini artis magna sunt vel subjecta, vel praedicata, vel regula.

Subjecta sunt numero decem; quinque substantialia, ut Deus, Angelus, Cælum, Homo, Elementativa; & totidem accidentalia; Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio. Quicquid enim occurrit in inferioribus scientiis, reduci potest ad unum ex his subjectis. In hisce subjectis omne, quod est, implicatur, & extra ea nihil est: ideoq; sunt generalia ad omnia.

Praedicata sunt octodecim. Novem absolute, puta, bonitas, magnitudo, duratio, potestas, sapientia, voluntas, virtus, veritas, gloria. Respectiva totidem; differentia, concordantia, contrarietas, principium, medium, finis, majoritas, equalitas, minoritas. Hæc praedicata dicuntur generalia: quia omnes bonitates aliarum scientiarum ad unam bonita-

Termini artis magna sunt
I. Subjecta decem.

II. Praedicata octodecim.

tem generalem sunt applicabiles. Et idem dicendum de magnitudine, & sequentibus.

III. Regula decem.

Regula sunt numero decem, qua etiam vocantur quæstiones, quæ sunt vasæ ad omnia intelligibilia. Nam hæ quæstiones sunt ad omnes alias quæstiones applicabiles. Omnes enim in istis implicantur, & sunt hæc: utrum, quid, de quo, quare, quantum, quæle, quando, ubi, quomodo, cum quo?

Lexicophilosophici generalis

Sequitur praxis horum terminorum. Verbo dicam. Ars hac applicativa, est Lexicon philosophicum generale, cuius fabricam & usum docebo.

1. Fabrica,

Fabrica ita habet. Fiat volumen grande in folio, & illud dispescatur in decem partes principales, pro numero decem subjectorum. Singulæ partes sibi vendicent bis novena folia; quibus inscribantur 18. prædigata, singulis singula. Singula folia dividantur in 10. particulas, quibus inscribantur 10. quæstiones, singulis item singulæ.

2. Usus:

Usus hujus Lexici est infinitus. Est enim bibliotheca universalis locorum communium. Præcipuus autem usus duplex. Principiò huc possunt, & verò debent, omnia referri, quæ occurserunt de Deo, Angelo &c. Neque enim Deus consideratur in hoc Lexico Theologicè, sed ratione suorum prædicatorum, quatenus eas sparsa sunt per singulas disciplinas. E.g. si occurrat in Theologiâ titulus bonitatis, vel magnitudinis; tuum erit recurrere ad hoc Lexicoh; ubi vidès aliam Dei; aliam Angeli &c. esse bonitatem.

Deinde hoc Lexicon facit ad Ætæas remniscentias

niscentia. Nam quæcumq; occurruunt in artibus, sunt vel subjecta, vel prædicata, vel quæstiones: prout hinc à nobis delinquantur. Omnes artes agunt de Deo, homine, bonitate &c; sed modo diverso.

APOLOGIA HUJUS LEXICI.

Quocunque de re aliquâ in natura positâ cogitari & dici potest, de eo debet esse aliqua scientia. Cum ergo cogitationes humatiæ ita altè debeant ascendere, ut tandem subsistant in iis, quæ in nullâ disciplinâ inferiore explicari possunt, ideo oportet esse aliquam disciplinam, quæ de his se generalissimis tractet. Talis ^{Arte magna} est ars illa magna, qua ipsâ Metaphysicâ superior ^{ipsâ Metaphysicâ} or est. Quid enim? Metaphysica explicat rationem bonitatis, non quatenus est applicabilis ad hanc vel illam bonitatem, sed quatenus est transcendens, quod refertur ad voluntatē. Ecce Metaphysicus utitur voculâ *refertur*. Unde ea habet? Ex arte magnâ. Ibi enim agitur de relatione non prædicamentali illâ, sed aliquâ superiori. Ratio: quia inter ens & bonum & voluntatem est relatio, non prædicamenti, sed excellentior quædam. Ens enī & bonum sunt transcendentia: ideoque non considerantur in prædicamentis. Sed manum de hac tabulâ. Quilibet abundet suo sensu. Ego nulli præscribo: sed liberè commemoro aliorum sententias: quæ si minus approbæ, nigro theta, per me licet, notentur & jugulentur.

SECTO III.

De Canonica seu Technologia.

Hoc est primum, quod prærequisitur à studio: Alterum est *Canonica*, seu *Technologie* cognitio. *Canonica* est generale prodidigma; generalium anticipatorum ad omnes disciplinas.

Ea non est considerationis Logicæ. Ratio: Technologia quid sit, quia *Canonica* agit de notionibus primis. Logica autem tota, quanta quanta est, occupata est in notionibus secundarum, quæ ditigant mente in rerum cognitione, explicatione.

D. Keckermannus in *apparatu práctico*, cap. 4. de adornandis & colligendis locis communibus vocat volumen generale de omnium disciplinarum anticipatis & præcognitis generalissimis. Ecce D. Timplerus scripsit *Technologiam*.

Canonice seu *Technologie* tres sunt partes: prima est *didactica*, secunda *historica*, tertia *methodica*.

Didactica hoc ordine titulos continebit:

1. De Philosophia in genere. 2. de perfectione intellectus & voluntatis, atq; omnium virtutum hominis. 3. de contemplatione. 4. de actione, seu praxi. 5. de factione, seu artificio. 6. de diversis vita: generibus & institutis, seu professionibus hominum. 7. de habitibus mentis. 8. de habitibus voluntatis. 9. de studiis liberalibus. 10. de studiis rerum. 11. de studiis exemplorum. 12. de studiis verborum. 13. de intelligentia. 14. de sapientia. 15. de scientia. 16. de synteresi. 17. de prudentia. 18. de arte.

Tres sunt
partes
Technolo-
giae.

1. Didacti-
ca.

arte. 19. de facultatibus, quas vocant, adeoq;
de connexione disciplinarum; 20. de præle-
ctionibus. 21. de examinibus. 22. de exerci-
tatione seu usu studiorum. 23. de lectione.
24. de memoriae exercitatione. 25. de scripti-
one. 26. de imitatione. 27. de declamatio-
ne. 28. de disputatione. 29. de exercitatione
corporis. 30. de diligentia. 31. de indiligen-
tia & otio. 32. de relaxatione.

*Historica canonica, sive technologia pars tres ordine 2. Historica
titulos continet.*

- 1 De Philosophis, eorumq; sectis: ubi de
præceptoribus, & discipulis.
- 2 De libris & bibliothecis.
- 3 De Scholis.
- 4 De gradibus in Academiis.
- 5 De Museis.
- 6 De Peregrinatione.

Tertia canonica, seu technologia pars, est methodi. 3. Methodi-
ca; qua est generalis introductio in omnes sapientias,
scientias, prudentias & artes, de methodo in iis obser-
vanda: non Logicā illā, quae est vel Analytica,
vel Synthetica, ut Peripateticis placet; vel, ut
Ramei volunt, unica: sed de ea, quae est notio
prima, quae jubet quamlibet disciplinam in
quatuor seccate partes, in quibus singulis ob-
servantur leges methodi Logicæ.

*Ista methodus est duplex: una Sturmii, altera mi-
xta, quam è Beurbusio, Keckermanno, & Timplero
hausino.*

*Sturmius hanc methodum observandam ef- Methodica
se docet in epistolis classicis & Academicis. Si-*

Omnis erat
tes tradi-
debent

1. Per Insti-
tutiones:
2. Digesta:
3. Codicem.

cut J. C. tui suas habent Institutiones, quibus Ju-
ris epitome continetur, quatuor libris distin-
ctas: deinde Digestorum seu Pandectarum vo-
lumen, quod ex veterum J. C. torum libris com-
positum est: tertio Codicem, quo Imperato-
rum Constitutiones continentur: sic omnes
omnium disciplinarum Professores anniti de-
bent, ut tradant disciplinas per Institutiones,
Digesta & Codicem. Sic Theologi v. g. habeant
I. Institutiones quinq; capitum Catechetico-
rum: II. Digesta, sive Pandectas Theologi-
cas, id est, Locos communes. III. Codicem,
in quo summi Monarchæ statuta, id est, dicta
Scripturæ explicanda sunt.

Methodica
mixta.

Methodus mixta sic dicitur ratione authorum,
quibus eam acceptam ferimus. Ejus canon est: O-
mnis disciplina, facultas, ars, scientia, tradatur per Le-
xicon, Pracognita, Systema, Gymnastum.

SECTIO IV.

De Lexicis disciplinarum.

An Lexica
Philosophi-
ca sint ad-
ornanda?
Affirm.
Ratio lab
utili.

Rat. à fa-
cili.

BY EURBUSTUS in praesatione Nomenclatura author
est, ut singularum artii Lexica conficiantur. Nam si congruens cum doctrinarum &
artium noëmatis ordo observetur, juventus,
ut naturali illo ordine omnia facilius condi-
scet, ita à teneris etiam unguiculis artium li-
neamenta cum earundem vocibus mēte com-
pleteetur. Et hæc Lexicorum adornatio non
requirit conjunctas plurium doctissimorum
hominum operas, non magnos sumtus: sed fa-
cillima.

cillima est omniū, si accedat diligentia mediocris. Sicut enim Logica, artium mater & magistra, ordinem observare docet in rerum dispositione: ita eidem artium ordini cujusque linguae vocabula formulæque loquendi adaptandæ. Itaq; in hujusmodi Lexicis, vel Onomasticis, ad ipsam artiū doctrinatumq; methodum vocabula ex usu pure loquentium hoc pacto digerentia sunt, ut à generibus incipiendo, per species subalternas ad infimas illa deducenda sint. Adornentur igitur Theologicum, Logicum, Juridicum, Physicum &c. Lexica. Hac ratione pueri discēt intelligere ipsos artium terminos: quos qui intelligit, n̄e illc multum profecit. Et sane hæc est causa inter multas præcipua, quod hodie pauci cognitionem rerum consequantur, quia coguntur etatem consumere in addiscendis vocabulis, & quidem ordine planè incepto, qui adversâ fronte currit cum ordine rerum. Quod de verbis simplicibus dico, etiam de phrasibus dicendum volo. *Eapropter tot sunt conficienda Lexica, quae sunt volumina rerum seu disciplinarum.* Et hæc volumina vocabolorum nolim esse distincta à voluminibus rerum in scientiis occurrentium. Hoc volo. Fiat volumen grande, in quo eæ artes describantur, quas discere cūpimus. Singulis artibus quaternæ istæ partes, Lexicon, Præcognita, Systema, Gymnasium, deputentur. Et hoc est, quod Keckerm. docet in appar. pract. cap. 8. pag. 88. *Vocabula & phrases posse disponi ordine rerum.* Oggeris, vocabulorum

explicationem in ipsis Systematis proponendam esse. Regero: inter duo bona id quod est melius est eligendum. Pone igitur in bilance utrumq; ordinem, & videbis eum præpondere quem tibi dilaudavi. Ex his intelligis, opinor, quod talia Lexica sint adornanda: jam ostendam, quomodo sint adornanda?

Modus adornandi talia Lexica habet canones.

I. Ea tantum explicentur vocabula, quæ sunt difficultiora, non autem puerilia, & faciliora.

II. In singulis vocabulis tria notentur, paronymia, synonymia, homonymia.

III. Paronymia est definitio nominalis, seu notatio.

IV. Synonymia est vocis declaratio per alias equivalentes. Huc pertinent epitheta, & antitheta.

V. Homonymia est observanda, id est, necessaria est distinctio, si vox sit ambigua.

VI. Absoluta explicatione vocis, adscienda est explicatio phrasium. E. g. in Theologico Lexico ad titulum de providentia Dei, breviter possunt annotari phrases eleganteriores, quæ exprimunt Dei providentiam. Sic in Lexico politico ad titulum de legatione & legatis, phrases insigniores notentur; ut, legationem obire, & quæ sunt similes.

SECTIO

SECTIO V.

De præcognitis disciplinarum.

UT singulæ artes sua habeant Lexica: ita & singulis sua sunt præcognita. Arist. i. post. analyt. & b. Eth. c. 4. cu. τετραποριανη πάσα διδασκαλία: omnis doctrinæ est è præcognitis. Vide Vixim. Zubarellam, & Keckerni, variis in locis.

Præcognitæ sive generali & anticipata doctrina de artis & pulvis & curia & studio. Næ infelicitate versabitur in re mathematica, qui Grammaticæ naturam & directionem studii, quod ei impendi debet, ignorat.

Natura cuiuslibet disciplina explicatur definitione, & distributione. Keckerni in Logic. principio. Vide hinc inde Zubarellam.

Scholasticorum hæc de re doctrina talis est:

Primum in qualibet disciplinâ studium nostrum in eo versari debet, ut ejus naturam investigemus. Id agtem sit, cum proprium ejus nomen expeditur, & omnino quid cum aliis communne habeat; quidque sibi ut proprium vendicet, quem inter doctrinas locum, extremumne aliquem, an intermedium obtineat. Hanc methodum ut non carpo, ita nec laudoductus amore prioris, quæ Zubarellæ & Keckerianò probatur.

Definitio disciplina est præcognitio, eaq; vel dirigens, vel agens. Zubarella de præcogn.

Præcognitio dirigens est definitio nominis: quæ est

Præcognitæ
quæ sint &
dicantur.

Natura di-
scipl næ qui
firmdagan-
dat

Definitio
est præco-
gnitio:

i. Dirigens;

quidem necessaria ad rei notitiam comparandam; tamen ad eam notificandam non sufficit: ut præcognitio nominis *Theologia* est necessaria, si ipius *Theologiae* notitiam consequi debeamus, attamen ex eâ solâ in cognitionem *Theologiae* non ducimur: quia nominis notitia non habet processum syllogisticum. Præcognitio ista vocabuli petenda est è Lexico.

2. *Agens.*

Præcognitio agens est *definitio rei*; quâ ipsa disciplina definitur per genus & differentiam.

Distributio est, quâ partes cuiusq; disciplinæ præcognoscuntur.

Partes præcognoscenda, in dilectionis plinis.
Præcognita scientiarum theoreticarum.

Partes, quæ præcognoset debent, sunt alia contemplativarum, alia actuarum disciplinarum.

In scientiis contemplativis tres partes præcognosci debent: primò, *subjectum*: 2. *principia*, seu *causa*: 3. *affectiones*. Zabarella. l. de tribus præcognitis c. 1. & l. 2. de meth. c. 6. Keckerman, syst. logic. l. 3. tract. 2. c. 1.

Hinc Arist. i. post. analyt. asserit, omnem scientiam contemplativam in tribus versari: in *subjecto*, de quo demonstrationes fiunt; in ejus *affectionibus*, quæ in ipso inesse demonstrantur; & in *principiis*, ex quibus illæ demonstrantur: & horum quodlibet ante demonstrationem censuit esse aliquâ ratione præcognendum. In tribus igitur omnis scientia contemplativa versatur, *subjecto*, *affectionibus*, & *principiis*. Zabar. d. l. c. 1.

Subjecti conditio-
nes in scien-
tiis con-
templativis.

*Subjectum præcognoscitur secundum suas conditio-
nes, quæ sunt numero sex.*

1. Ut ipsum per se sit ens, hoc est, absq; humana cogitatione, vel operatione jam existat.

2. Ut

2. Ut sit præcognitum, & quid nomen significet, & quod sit: non autem quid sit: quia definitio essentialis è propriis rei principiis declaratur.

3. Ut affectiones proprias habeat, propriaq; accidentia.

4. Ut unum sit, unitate collectionis & universalitatis. *i. post. i. 179. Zabar. citato l.c. 2.* Nam ab hac unitate subjecti tota scientiæ unitas pendet.

5. Ut ejus consideratio nulla alia sit, quam prout his omnibus tanquam basis & fundamentum substermitur, sed non ut alteri inheret.

6. Ut duas partes habeat: unam, quæ materialè locum tenet, & dicitur res considerata; alteram, quæ loco formæ est, & vocatur modus considerandi. Hæc autem præcipua pars est. Ab hâc enim ipsa scientia constituitur & pendet. Nam res considerata potest esse huic scientiæ cum aliis communis; at modus considerationis ejusq; scientiæ est proprius.

Affectiones præcognoscuntur secundum tres suas conditiones: quarum

1. Est, ut affectio consideretur, tanquam inherens subjecto.

2. Ut consideretur, tanquam per se & essentialiter inherens, & naturam atque essentiam propriam illius subjecti consequens.

3. Ut prænoscatur, quid nomen ejus significet.

Principia præcognoscuntur hoc modo:

Subjecti
duæ sunt
partes: yi-
del. materi-
ale & for-
male.

Affectioni-
num tres
sunt condi-
tiones.

Principia
qui præco-
gnoscenda
sint

1. Quod sint. Principia namque propriè dicuntur illa, quæ quod sint, non possint ullâ ratione in scientiâ sua demonstrari; neque à priori, neque à posteriori. Hæc enim principia cognitionis dicuntur, quibus in eâ scientiâ nihil est notius. Sicut enim nulla disciplina suum subjectum probat vel constituit, sed ab aliâ superiori constitutum accipit: ita nulla disciplina probat sua principia, sed ex lumine aliquâ superioris scientiæ demonstrata accipit.

2. Quid significant nomina. Et ita principia conveniunt cum subjecto. Nam & subjectum, & principia debent esse præcognita, non modo quid significant nomina, sed etiam quod sint. Et hoc competit primariò principiis cognoscendi, secundariò principiis essendi. Præterea principia & subjectum in suâ scientiâ non posse demonstrari, ita patet. Principia sunt vel simplicia, vel complexa. Complexa nullo modo demonstrari possunt in suâ scientiâ: quia nihil in eâ scientiâ illis est prius; unde & principia cognitionis vocantur: quia nihil in eâ scientiâ illis est notius, per quod demonstrari possint. Principia verò simplicia, quæ essendi principia sunt, ignota sunt, ac demonstrari possunt; non tamen à priori; quia nullam habent causam priorem, sed à posteriori ex effectu aliquo notiore. Subjectum etiam in suâ scientiâ demonstrari non potest, neque à priori, neque à posteriori, ut Aristot. disputationis quinvis Scotus & Baldinus contrarium pertinet.

Principia
quod sint.
demonstra-
bilia.

Principia
sunt.
3. Comple-
xa, seu co-
gnoscendi.

2. Incom-
plexa, seu
essendi.

Subjectum
antis est in-
demonstra-
bile.

pertinaciter defendant. Velim autem intelligere, quomodo substantiarum, & corum, quæ nulli inhærent, demonstratio esse queat: quum *Aristoteles* dicat, accidentium tantummodo demonstrationem esse. Et hoc ipsi demonstrationis naturæ est consentaneum. Quum enim id, quod demonstratur, alteri inesse demonstretur, demonstratio non est, nisi illorum, quæ alteri inhærent. Repugnat autem conditioni subjecti, ut tanquam alteri inhærens consideretur; sed solum ut aliis substantias considerari potest. Cæterum dignum est consideratione, quomodo quælibet scientia habeat & subjectum & principia & accidentia propria, & quomodo eadem habeat communia cum aliis pluribus scientiis. Subiectum quidem, Subjecti
duæ sunt
partes. alio & alio considerandi modo acceptum pluribus disciplinis potest esse commune. Duæ enim sunt subjecti partes, res considerata, & modus considerandi. Res considerata pluribus disciplinis potest esse communis. At modus considerandi non item. Is enim est veluti forma, quæ cujusque scientiae propria est. Et ab hac ratione formaliter omnia tum principia, tum accidentia oriuntur, tanquam à communis radice. Si igitur subjectum est radix principiorum & affectionum; efficitur, principia & affectiones imitari naturam subjecti. Itaque sicut subjectum diversimodè acceptum, est proprium, & communis: ita etiam affectiones & principia diversissimis modis considerata, sunt propria ejus scientiae, in qua traduntur, & eti-

am pluribus scientiis communicantur. Hoc δόθαλμοφαί est in scientiis subalterbatis. Nam disciplina subalternata à subalternante accipit & subjectum, & principia, & affectiones. Scientia subalternata quæ sunt Mathematicis; ut etudite probat Zabarella de trib. præcog. c. 12. Neque enim omnes disciplinæ subalternantur primæ philosophiæ, neque medica facultas Physicæ. Nam subaltertrata aliqua scientia alteri scientiæ esse dicitur, quando idem subjectum, quod in superiori subalternante abjunctione à materia & omni sensibili qualitate consideratur, ipsa cum certæ materiei & sensibilis qualitatis additione contemplatur: ut Arithmeticæ de numero tractat, nullam sensibilem habente qualitatem, abstractè, quatenus est *sonus n.*: Musica vero in eodem versatur, quatenus consideratur cum sono, sensibili qualitate, id est, concreta, quatenus est *aliquantus n.* Itaque Musicus ex Arithmeticæ accipit subjectum, principia & affectiones.

Methodus
synthetica.

Exemplum
methodi
syntheticae.

Sic præcognoscit debent partes disciplinarum contemplativum; quæ disponuntur methodo synthetica, quæ progreditur à subjecto contemplationis universalis ad particularia, atque adeò à simplicibus ad composita. Exemplum evidens cum primis est in Physicâ: ubi præcognoscuntur tria; subjectum, putâ corpus naturale, ejus affectiones & principia. His præcognitis descenditor ad species corporis naturalis, videlicet corpus simplex, mixtum &c, atque ita à summo genere ad species infimas devenitur.

Conse-

Consequens jam est, ut de præcognitu disciplinarum
practicarum & factivarum agamus, quæ disponuntur
methodo analytica; quæ progreditur à prænotio- Methodus
ne finis ad cognitionem principiorum, seu me- analyticæ.
diorum, per quæ finis ille in subiectum suum
introducitur. Fundamentum hujus ordinis
traditur 7. *Metaph.* text. 23: ubi disertè ait, artes
esse tradendas præcognitione finis, ut atchi-
tectonicam præcognitione domus. Confer
7. *Eth.* 8. & 6. *Eth.* c. 3. & 4. Hæ namque artes fi-
nem habent, non scientiam, sed operationem,
& à prænotione finis ad principia operationis
invenienda progrediuntur. Ideo finis in eis
est terminus à quo; principia vero, terminus
ad quem: quo sit, ut ex scopo illarum discipli-
narum tria ista, subiectum, principia, & affecti-
ones colligere nequeamus, sed alia vel tria, vel
plura tribus, in quorum consideratione ver-
santur, ut fine in, principia, & subiectum: veluti
in arte medica sanitatem, auxilia, & humanum
corpus; & fortasse etiam plura. Ars enim me-
dica in signis quoque versatur. Cæterum non
est possibile aliter disciplinam operatricem
disponi, quam finis prænotione: quia finis est
primum operationis principium, ideoq; men-
sura omnium mediorum, quæ in tali disciplina
tradenda sunt, & quæ non possit mens nostra
distinctè concipere, nisi finem eorum, per
quem sunt quod sunt, præconcipieret. Unde
vetus illud dictum: *Intellectus operationis incipit Intellectus
a fine.* Hoc notandum est pro Zabarella contra praefatus.
Piccolomineum. Exemplum evidens hujus

30 PANACEA PHILOSOPHICA
methodi ab Aristotele proponitur in Ethicis, ubi *L. i.* finis præcognoscitur, nempe felicitas; post subjectum, minime hominis intellectus & voluntas; sequentibus libris media traduntur, per quæ finis introducitur. Sic in Theologia, Grammatica, Jurisprudentia & Medicina hæc ipsa methodus observanda venit. Vide Keckerm. Syst. Logic. l. 3. tratt. 2. c. 1.

Præcognita
artium pra-
dicatum.

Canones de præcognitis disciplinarum operatricium hi sunt:

I. *Partes methodi analytica tres sunt;* 1. *Finis introducendus.* 2. *Subjectum, in quod introducatur.* 3. *principia, seu media, per quæ finis introducitur in subjectum.*

II. *Finis præcognoscitur; primò, quod sit, id est, quod produci possit; secundo, quid sit.*

III. *Finis habet duplia accidentia; inventionem mediorum, & finis possessionem.*

Ea quæ pertinent ad inventionem medium, ex quibus finis produci debet, præcognosci debent. At ea, quæ pertinent ad finis possessionem & conservationem, non debent præcognosci.

VI. *Unitas discipline operatricis pendet ab unitate finis:*

Sicuti scilicet antea dictum, quod unitas scientiarum contemplatiarum pendeat ab unitate subjecti,

V. *Subjectum præcognoscitur tribus modis.*

1. *Quod sit.* 2. *Quod finis capax sit.*
3. *Quod habeat accidentia, que proxime ad finem pertinent.*

VI. Me-

VI. Media non præcognoscuntur, sed tractantur progresendo ab universalibus ad particularia, à simplicibus ad composita.

Hac sunt præcognoscenda de natura aliquius disciplinae: sequitur, quid præcognoscendum sit de studio aliquius disciplinae.

Hic consideranda sunt officia tum docentis, tum discientis.

In docente consideranda veniunt duo; requisita docentis, & modus docendi.

Requisita docentis sunt

1. Facultas, seu notitia ejus disciplinae, quam docere debet: ut scilicet possit docere.

2. Voluntas, seu candor & benevolus affectus, ut velit.

3. Assiduitas & constans, ut semper & possit & velit.

Modus docendi continet methodum, & circumstantias.

Methodus est, quā docens informat discensem per precepta, & exercitia.

Præcepta erunt vera, ordinata, utilia.

Exercitia erunt partim privata, partim publica.

Circumstantiae sunt, locus & tempus.

Locus diligendus est salubris, tranquillus, mediocriter amoenus.

Tempus aptissimum est matutinum.

Sic docenda sunt artes: in iis discendas considerantur itidem, requisita discientis, & modus discendi.

Præcognit
ta de studio
disciplinæ.

Requisita
docentis.

Modus do-
cendi.

Requisita
dissentis.

In discente duo requiruntur.

1. *Aptitudo*, ut possit discere eam artem, quem tradenda est.

2. *Voluntas*, ut velit discere.

Aptitudo dissentis continet *ingenium* & *memoriam* *mediocria*.

Ingenium quidem requiritur ad res artis tum apprehendendas, tum judicandas; memoria vero ad imprimendas & servandas.

Voluntas discendi complectitur: 1. *propositum* reatum, 2. *constantiam* in *proposito*.

Modus di-
scendi.

Modus discendi duo continent.

1. *Quid discendum sit.*

2. *Instrumenta, quibus discitur.*

Discenda sunt in qualibet arte *principia*, *præcepta*, *canones* & *commentarii*.

Instrumenta discendi sunt duo, *attentio*, & *lectio*.

Attentio est i. qua quis intendit nervos ingenii.

Ea est summi necessaria juxta illud Græcorum: τὸν ὅτι γινεῖται πάντα δέδοι, καὶ τὸν πάντα πρέπειον.

2. *Est acroasis*, cuius summa est utilitas. Talem autem debemus querere in qualibet disciplina præceptorem, quem amemus, quem admiremur.

Lectio est *authorum evolutio*.

Hic tria notanda; quinam *autores* in singulis artibus legendi, quo ordine, quo deniq; modo.

Autores legendi sunt omnes, qui possunt haberi in ea, quam discimus, arte. Recentiores autem præmittendi sunt veteribus, & dogmatici textibus seu analyticis.

Ordo,

Ordo, quo legendi sunt auctores, ita habet.

*Triplex erit lectionis intervallum in qualibet arte. Lectio erit
Nam lectio, pro ratione etatis, est prima seu puerilis,^{triplex:}
crescens seu juvenilis, & adulta.*

In prima illa methodicus aliquis non præcipuis so-^{1. Prima, seu}
lum evolvatur, sed solus: ut methodus & corpus artis puerilis,
primum serio forme tur, uno quodam habitu.

Si tempus pro ingenii definiendum, defini-
nitur in subtiliore aliquo semestre, in dutiore
annus. Id si displiceret, hoc habe consilium. In
serie disciplinæ & definitionibus ac divisioni-
bus ediscendis ponantur menses duo, si bre-
vior sit disciplina; si longior, quatuor: nec prius
cessetur, quam ad unguem possis seriem præce-
ptorum enumerare. Definitionum & divisio-
num serie fideliter perceptâ, accedas ad regu-
las generales, & has quoque comprehendas;
quod fieri poterit in breviori disciplinâ spa-
tio quinque vel sex septimanarum; in longio-
ri, trium mensium cum dimidio. Sed hic cau-
tione est opus. Nam disciplina, quam discis,
aut directè facit ad tuum scopum, aut indi-
rectè. Si indirectè spectet ad scopum tuum, po-
teris in definitionibus, divisionibus & genera-
libus regulis acquiescere. Sin vero directè ten-
dat ad tuum scopum, pergeamus est omnino
ad specialissima. Hoc in longioribus discipli-
nis spatio, sesquimensis vel duorum inensum;
in brevioribus, spatio quinque septimanarum
expediri poterit.

Puerilem lectionem excipiat crescens, que uni illi alios^{2. Crescens.}
adjungat auctores, & quidem methodicos adjungat.

s. Adulta.

*Adulta tandem & virilis evolutio liberè se exerat,
& vagetur per veterum & recentiorum authorum,
analyticorum & polemicorum, omne genus.*

*Ut autem illud lectionis intervallum obser-
vari queat, velim fieri typos & calendaria singu-
larum artium:*

Typi studi-
orum for-
mandi sunt.

*Typi studiorum sunt certae tabule, quas sibi quilibet
formare debet, aut curare ab aliis formari.*

Typi isti sunt, vel methodici, vel horarii.

*Methodici sunt, quando studiorum dispositionem
facimus, secundum ipsam rerum methodum.*

*Horarii sunt, quando disponimus studia secundum
horas.*

Calendaria
studiorum.

*Calendaria sunt, quando disponimus studia secun-
dum dies, septimanas, & menses.*

Hujusmodi typos & calendaria (puta
Theologica, Physica, &c.) semper in conspe-
ctu in Museis suis habeant studiosi; & innovent
subinde secundum intervalla trium, quatuor,
aut ad summum sex mensium.

|||||

S E C T I O . VI.

De systematis disciplinarum.

Non satis est disciplinarum lexica & præcogni-
ta, vel tradidisse, vel percipisse: debent insuper
accedere systemata & gymnasia.

A præcognitis igitur ad ipsum in et systema
deveniendum est.

Systematis
cajusq; tres
sunt partes:

*Partes cajusq; systematis tres esse debent, præcepta,
regula, commentarii.*

*Et hæc debent à se invicem discerni typis,
sive characteribus.*

Præcepta sunt definitiones & distributiones.

1. Præcepta.

Definitiones erunt & breves & accuratae.

*Distributiones erunt paucæ; ita tamen comparatae,
ut totam rei naturam lectori ob oculos ponant. Multi-
ta subdivisiones sunt memoria carnicina.*

2. Regulae.

Regulae sunt vel theorematæ, vel canones.
*Theorematæ sunt tales regulae, qua traduntur in
disciplinis theoreticis; ut, in Metaphysicâ, Physicâ,
Mathematicâ: & quæ nihil aliud continent,
quam rei antè definitæ propria accidentia &
effecta, cum suis causis.*

*Canones sunt tales regulae, qua traduntur in di-
sciplinis operaticibus: in quibus præter accidentia
& effecta propria, & præter causas principales,
etiam causæ minus principales, itemq; cognata
& opposita assignantur. Neque hic valet
objectio, quod definitiones sint regulae, & con-
tra. Sanè, qui distinctionem inter definitionem &
regulam non videt, nondum Grammaticis
tinctus est clementis & præceptis.*

*Commentarii sunt & explicaciones & applicatio-
nes præceptorum & regularum.*

3. Comen-
tariorum.

Commentariorum partes sunt.

1. *Exempla.* Exempla autem erunt depon-
ta ex omnis generis disciplinis, si ars sit gene-
ralis. V.g. Logicus exempla physica, poetica &c.
adhibebit.

2. *Explicatio eorum, qua in præceptis vel ambigua,
vel obscura.*

3. *Ratio connexionis & methodi.*

4. *Questiones & controversia utiliores.*

5. *Autoritates, sive authores, iisque tum veteres,*

tum recentiores, quorum hi illis persæpe sunt
clariores & faciliores.

Hæc methodus obſervanda est in ſystematis, prout nos docuit *Keckermannus* & exemplo, & præceptis ſuis hæc de re editis. *Cf. Timpleris*, ſua ſystemata trādit per theorematā, & problemata. Si illius methodus arridet, utere, fruere,

SECTIO. VII.

De gymnasiiis disciplinarum.

Talis erit ratio systematum in quibuslibet discipulis: sequitur modus gymnasiorum.

Omnes atque omnes enim disciplinae sua habent gymna-
stes sua, ha-
bent Gy-
mnasia. Hoc quia est controversum, probandum
est. Probo autem inductione, rem ita sese ha-
bere. Artes *præceptuæ*, uti sunt logicæ illæ, ha-
bent sua gymnasia. Vide Keckermannum, qui
tradidit Logicam per Systema & Gymnasium,
Rheticam consimili methodo. Scientiae &
artes theoreticæ & practicæ sua etiam habent
gymnasia. Rationem peto ex illo protrito: Na-
tura incipit, ars dirigit, usus perficit. Exinde videre
est, quod quilibet disciplina discatur duobus
mediis, naturâ & curâ. Cura illa est, vel artis,
vel exercitationis. De curâ artis systemata præ-
cipere debent. Ubi jam est cura exercitationis?
Ea tradenda utique, nisi vehementer fallor, in
Gymnasiis disciplinarum. Sed hoc est, quod
hodie autores neglectum eunt. Sed magno
& suo & discentium damno. Ego enim nun-
quam

quam Metaphysicum dixerō, qui præcepta intelligit. Usuū Metaphysices in aliis scientiis requiro à Metaphysico. Nulla enim est disciplina, quæ in sola rerum, quas tractat, cognitione acquicscat, neque eam ad certum aliquem vitæ humanæ usum transferat. Hinc dicunt: *Theoria sine praxi est mortua*. Intellige praxin latè acceptam. Nam praxis strictè accepta est propria disciplinarum operatricium; & ita distinguitur contra theoriam, adeò quidem, ut contradistinctum includat contradictionē negationem. Dum igitur dico, singulas artes habere suam theoriam & praxim, hoc volo: in omnibus disciplinis primò tradenda esse præcepta, deinde usum præceptorum. Etenim disciplinae considerantur, vel absolute, vel relatè. Absolute, quatenus continent res, que digna sunt, ut propter se cognoscantur. Relatè, quatenus conseruntur cum aliis disciplinis: de quâ relatâ consideratione accipio illud Ciceronis pro Archia poëtâ: *Etenim omnes artes, ait orator, que ad humanitatem pertinent, habent commune quoddam vinculum, & quasi cognatione quoddam inter se continentur*. Sic ille. Haec cognitionem ostendere oportet in gymnasiiis, ut ita appareat, quomodo una disciplina faciat ad alterius illustrationem. Dicis: Praxis disciplinarum tradenda est in ipsissimis systematis per exempla. Dico: Praxis ex parte traditur in systematicis. Nam distinguendum est inter praxin disciplinæ specialem & generalēm. *Specialis praxis ostenditur per exempla in systematicis*. Hic perve- lim studiosum observare, cui facultati vult.

In omnibus
disciplinis
spectanda
est praxis.
Disciplina-
rum consi-
deratio du-
plex; abso-
luta & re-
lata.

Praxis eu-
jusq; disci-
plinæ est
vel specia-
lis,

animum adjicere. Sic enim fiet, ut exempla scopo suo accommodata colligat in eâ, quam discere fatagit, disciplinâ. V.g. lecturus systema Logices perpendat, cui se addicere cogitet facultati. Si Theologiæ est studiosus, præcepta logica (de Metaphysicis &c. idem esto iudicium) accomodabit scopo suo, observando exempla Theologica. Talis est artium praxis vel generalis, specialis. Generalis est, que in Gymnasio alicujus disciplina traditur, quaq; ostendit, quinam usus sit unius alicujus disciplina in reliquis. Sic Metaphysicum gymnasium continebit usum ejus in Theologiâ, Philosophiâ &c. Quid? Exercitatio fermè est potior ipsâ arte. Sicut igitur artis latifundium speciosè excolitur: ita & exercitationis ratio in singulis disciplinis graphicè est depingenda. Ea propter tria ista concurrentia in quolibet studio: natura, ars, exercitatio: quâ de re prolixè & acutè, more suo, disputat Keck. in Gymnas. Logic. I. i. præognit.

Ex his videre est, quod Gymnasia singularium disciplinarum sint adornanda: jām videntur, quo sint adornanda modo.

Gymnasium cujuslibet discipline, qualisqualis ea sit, agere debet de illius ipsius discipline usu cum interno, tum externo.

Usus internus est, quo præcepta in Systemate tradita illustrantur, nondum applicantur.

Estq; vel selectio, vel exercitatio.

Selectio est locorum communium adornatio.

Loci communes singularium disciplinarum tractari debent per thesin, & antithesin.

Thesis

Modus ad
ornandi
Gymnasia
disciplina-
rum.

Usus disci-
plinarum
internus.

Locorum
communiū
adornatio.
Modus pri-
mus ador-
nandi. L.C.

Thesis est vera sententia brevis delineatio.

In thesi excutiantur verba, & res.

*In verbis tria semper notentur, paronymia, synony-
mia, homonymia.*

Res pertexantur definitionibus & divisionibus. Antitheses haec sunt membra: 1. Indicatio falsa sententie, qua sit brevis, & fiat verbis adversariorum. 2. Remotio eorum, que non sunt in questione, & formatio status controversie. 3. Brevis refutatio argumentorum contrariorum. 4. Indicatio & originis & scopi falsae sententie.

*Si cui haec locorum communium methodus non ar-
ridet, habeat istum, quod habet duas regulas:*

Modis ali-
is ad manu-
di L. C.

I. Locū digerantur juxta præcepta in Systemate.

II. In singulis locis sensi obseruentur tituli, qui sunt:

1. *Textus*, seu præcepta. 2. *Explicatio præceptorum*.
3. *Quæstiones*. 4. *Objectiones*. 5. *Canones confirmantes* & *confutantes*. 6. *Testimonia*. Distinguuntur igitur binæ columnæ, è regione sibi oppositæ, singulæ in ternas partes; distinguuntur, inquam, lincis, & hisce titulis insigniantur.

*Exercitatio est examen, declamatio, duputatio, Exercita-
collatio.*

tio, ejusque
ratio.

Examen est vel tacitum, vel fixum.

*Tacitum fit perfunctorie, percurrente summa fa-
stigia tantum.*

*Fixum, quod & Pythagoreum dicitur, fit statu tem-
pore. Est q. 1. quotidianum, quod fit singulis vespe-
ris, 2. hebdomadarium, quod fit ultimo die cuius-
que septimanæ. 3. menstruum, quod fit ultimo
die cujusque mensis. 4. trimestre. 5. semestre.
6. annum. Ostendatur igitur in singulis disci-*

ExamenPy-
thagoreum
quid sit.

plinis & facultatibus, qui illud examen sit instituendum.

Declamationes & Disputationes vigeant & privatae & publicæ.

Collegii
Gelliapi-
tio & utili-
tas.

Collationes probaeas potissimum, quæ instituuntur in collegio aliquo Gelliano: ubi scilicet plures conjungunt suas operas, & domi legunt de una eademque materia quamplurimos authores, apud quos a *Eiopin* p*ro* *dicta* occurruunt, quæ annotant, & postea cum reliquis communicant, V.g. studiosi Astrologiæ talem studii incant rationem, ut primus legat *Ptolemaum*, secundus *Copernicum*, tertius *Tychonem de Brahe*, & ita singuli singulos. Conveniant dicto quodā & statuto tempore, & fideliter referant, quæ observarunt. Haec est via ad eruditioñem maximè compendiaria. Vide *Sturmum* in epist. Academ. & *Keckerm.* de modo discendi.

Uetus disci-
pularum
extensus.

Talis erit usus internus: sequitur externus, quo precepta & regulae cuiusq; Systematis applicantur aliis facultatibus & scientiis.

Et hoc est præcipuum quod in aliquo Gymnasio est observandum. E.g. Studiosus Metaphysics, vel Physics annotet, quemadmodum præcepta & regulæ habeant usum in Theologiâ, Jurisprudentiâ, Medicinâ &c.

PER O-

SIC VITI DILECTIONIS NASTES DISCIPULI
PER ORATIO PANAE
CE & PHILOSOPHIA

Si quot habet animus meus in cognoscendo
vero difficultates, tot haberet innocentiae
suae patronos; alacritate illâ, quæ me calumniæ
metu deficit; maxima pars ætum narutu in caru
levaretur. At enim vero (ut cum Scaligero lo-
quar) tum mihi; tu plerisq; aliis contra evenire
manifestum est. Unusquisque enim se & sua
tantum crepat; aliena increpat, ab aliis disre-
pat. Quod te, benevoli lector, de me ne suspi-
ceris, etiam atq; etiam rogo. Nam qui hoc pa-
lam, perpetuoque profitari hominis esse ho-
minem juvare, homini ignoscere: qui alios la-
dam calumniando, obrectando; contemnen-
do, cum ejusdem imbecillitatis & natura sim-
soboles, & alumnus institutione? Iccirco haec
tuo, benevoli lector, judicio, tuæ censuræ, tuo
examinationi subjicio. Tu in due animum inimi-
cum, ut possis amicum; in due animum ami-
cum, ut ponas inimicum. Id si facies, faciam
intelligas & videoas, quâ ratione universa En-
cyclopædia tradi possit per Lexica, Præcogni-
ta, Systemata, Gymnasia. Ea enim maximam
partem affecta ait perfecta habeo. Si Deus vo-
let, sub cojus vexillo milito, brevi videbis, num-
ea, quæ adornavi, videri debeant. Interea tem-
poris Deum unâ mecum precare, ut nobis
ubertim benedicat, & e Scholâ naturæ
per Scholam gratiæ in Scholam glo-
riæ transferat.

GRATIAS TIBI DOMINE JESU!

• C R I T I C U S

D.

I N F I N I T O H A R M O N I C O;

I D E S T,

T ractatus brevis & perspicuus

*De harmonia Philosophiae Aristotelice,
Lulliana & Ramae.*

H o m i n e s
naturā scire
desiderant.

A d m i n i c u-
lū discendi
sunt magi-
stri
x vivi.
z Muti.

A b u s u s do-
norū Dei
apud lites
ratos.

V a r i a p h i-
losophio-
ram secta
einde.

Hoc omni innatū est insatiabile sciendi de-
siderium. Id facit hominem primò mirari
res pulchras & subtiles, deinde easdem rimari.
Rimari autem nemo homo potest sine aliquo
adminiculo. Adminicula autem homo habet
vel ab autibus, vel ab oculis. Ab auribus sunt
alii viri docti, qui audiendi, qui adeundi. Ad-
minicula ab oculis sunt libri, qui à viris doctis.
Viri illi docti varia à Deo, summo bono, acci-
piunt doha. Nam

Omnia non omni dat sua dona Deus.

Dona ista diversa sunt, non adversa. Homi-
nes verò pro suā cæxitate varia ista dona con-
templantur ceu adversis concurrentia fronti-
bus. Hinc fit, ut canon tam ad pacem soven-
dam, quam lites ferendas adhibeant. Exemplo
sunt variaz Philosophorum sectæ, inter quas
cruenta fermè bella sunt enata. Hinc Thomistæ,
Scotistæ, Occamistæ, aliique sibi invicem bella in-
dixerunt. Illorum erat sua dona conferre in-

ter

ter sese, non autem unum alteri anteferre. An-
sam igitur hac ratione posteris dederunt, ut il-
li juraverint in verba quæcumque suorum pre-
ceptorum ~~de~~ ^{de}stage ~~de~~ ^{de}ceptum? Nam in-
genium humanum ita est comparatum, ut eum
potissimum sequatur, ejusq; dogmata exoscu-
letur, quem amat, quem admittatur. Hi enim
sunt vehementissimi illi affectus, qui hominis
ingenium quasi alterant, & ad aliquid agen-
dum inflammant. At verò hic homines non
possunt medio ire, sed peccant vel in excessu,
vel in defectu. Ibi quidem, dum jurant in verba
quorundam sectariorum, & ita fit ^{Discipulus} ^{debet pre-}
^{admitari} servum pecus. Hic verò, dum nullius ingēnio sese fa-
miliariter applicant, & sub prætextu libertatis
Philosophicæ omnem authoritatem susque-
deque habent. Hoc non est liberè, sed arro-
ganter philosophari, & dona Dei aliis collata-
non agnosceré, sed contemnere. Meliores his
sunt illi, qui instar apicularum omnis generis
floribus assultant, & undique succi non nihil
colligunt. His ego semper me aggregare co-
natus sum. Nec frustra id fuit. Fecit enim hic
conatus, hæc φιλομάθεια, ut nunquam ullum
Philosophotum contemserim, sed semper do-
na divinitus illis concessa venerabundus suspe-
xerim. Cum primis autem id feci in lectione
trium istorum summorum Philosophorum, ^{Tres summi}
Aristotelis, Lulli & Rami: quorum discipuli hodie
acerrime inter se digladiantur, & alii Peripate-
tici, alii Lullistæ, alii Ramistæ audiunt. O secula!
Harmoniam triplicis istius Philosophiaæ,

Harmonia
triplicis
Philoso-
phix.

conciliationem istorum Philosophorum si quis inveniat & in medium afferat, annon gratis animis eam accipietis; quicunq; estis Philosophi? Eam nunc accipite; & in posterum sic statuite, verum vero consonare, licet alio tradatur modo. Multæ viæ possunt nos ducere ad unam candomq; metam, inter quas aliae alijs sunt magis compediariæ. Idē judicate de tripli- ci illo philosophandi modo. Eum iam describam, ut ita quilibet videat, vel potius palpare possit, quod ista harmonia faciat ad inventio- nem INFINITI PHILOSOPHICI. Quid, inquit aliquis, hoc est infinitus? An non natura abhor- ret à progressu in infinitum? An non infinitum & inutile, immo & p[ro]p[ri]o reciprocantur in rebus creatis? Mihi m[en]e vero, inquit ego! Aliud est infinitum actu, aliud potentia; aliud infinitum posse, aliud esse. Illud in rebus creatis non datur; hoc datur. Datur in Mathesi. In Mathesi circulus dicitur infinitus, datur, vel potius sup- ponitur, & ut datur, postulatur linea, itemque magnitudo infinita. Circulus ille applicatus arti Logicæ, & scientiæ summae, Metaphysicæ, nobis describit discursus infiniti rationem; qui καὶ ἴσχει, nisi malis καὶ πτερούσαις, vocatur infinitus. Nam infinita possunt afferti in quamlibet de quolibet scibili disputationem. Hujus INFINITI sciagraphiam ego in me- dium dabo; sed iis considerandam, censendam, recensendam dabo, qui non sunt finistri judi- ces, sed a qui dotorum Dei estimatores. Ta- les criticos, scilicet άνθρωποι τυποι, requirit hic

metus

mens de INFINITO HARMONICO Criti-
cus.

Circulus, seu infinitum harmonicum est methodus tractandi unam eandemq; rem infinitis modis.

Harmo-
nici
infiniti de-
finitio.

Eius consideratur theoria, & praxis.

Theoria est, de hisque circuli partibus.

Infiniti
harmonici
theoria.

Partes sunt termini simplices & incomplexi, qui possunt esse materia terminorum complectorum.

Termini isti sunt vel subjecta, vel predicata.

Subjecta sunt, de quibus aliquid dicitur;

Subjecta
seu predi-
camenta.

Predicata, quae de aliis dicuntur. Quicquid enim occurrit in aliquâ scientiâ, aut subjectum, aut prædicatum est. Sæpe quidem prædicata possunt esse & vero sunt subjecta: sed à potiori fit denominatio. Quia enim οὐ τὸ πλεῖστον prædicantur, & οὐ τὸ εἰδῆςον subjiciuntur, vocantur prædicata.

Subjecta sunt ipsa predicamenta.

Suntq; vel substantie, vel accidentia.

Substantie sunt, Deus, Angelus, Cœlum, Homo, Imaginativa, Sensitiva, Vegetativa, Elementativa.

Subjecta
sunt nume-
ro trede-
cim cum.

Accidentia sunt, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio. Ita sunt in universum tredecim subjecta; octo quidem substantialia, quinque vero accidenitalia.

Hi termini tam late accipiuntur, ut nihil unquam dicatur, ubi subjectum propositionis ex iis non sit deponendum. Sic igitur in quavis re invenienda, quatenus ea propositionis sit subjectum, memoria habet, in quo se fundet.

Prædicata.

Prædicata sunt, vel transcendentia, vel logica. +

Transcendentia sunt illi termini, qui apud Lullum designantur circulo A & T.

Prædicata illa sunt, vel absoluta, vel respectiva.

Absoluta sunt numero novem: videlicet

1 Bonitas 4 Potestas 7 Virtus

2 Magnitudo 5 Sapientia 8 Veritas

3 Duratio 6 Voluntas 9 Gloria.

Respectiva sunt totidem, digesta in 3. triangulos:

I.	Differentia	Sensuale & sensuale.
	Concordantia	
	Contrarietas	

II.	Principium	Causa
	Medium	Quantitatis
		Temporis.

III.	Conjunctionis	Mensurationis
	Medium	
	Extrematum.	

III.	Perfectionis	Substantiam & substantiam.
	Finis	
	Terminationis	

<	Majoritas	Accidens & accidentis.
	Minoritas	
	Inter	

>	Substantiam & accidentis.
	Accidens
	Accidentis.

Prædicata logica sunt, vel prædicabilia, vel argumenta logica.

Prædicabilia prædicantur vel in quid, vel in quale.

In quid, ut genus: in quale essentiale, ut diffe-

rentias.

Prædicabi-
lia.

rentia: in quale accidentale, ut *accidens*; in quale medium, ut *proprium*.

Argumenta Logica juxta doctrinam Rami ita *Argumenta logicae Inventionis apud Ramum.*
habent.

Decem sunt loci Inventionis.

i. à Causa sive causa.

Causa est

i. Efficiens. ii. Mater. iii. Forma;

iv. Finis; isq; { Principalis
Subordinatus.

Causa efficiens

{ Procreans.

i. { Cohservans.

Sola.

2. { Principalis;
Socia; Adjuvans, &c
Instrumentalis.

{ Naturā.

3. { Per se; Consilio.

{ Per accidens.

ii. ab effectu.

Effectum est

i. Effectum propriè dictum. ii. Materia-
tum. iii. Formatum. iv. Einitum.

iii. à subjecto.

Subjectum est

i. Recipiens { in se. ii. Occupans;
ad se. dicitur objectum.

iv. ab adjecto.

Adjunctum est

i. Receptum { Inhærens. ii. Occupatum;
Adhærens.

C O M P R E H E N S I O N E

V. à D I S S E N T A N C I S.

Dissentanea sunt

- i. Diversa. ii. Disparata. iii. Relata
iv. Adversa. v. Contradicentia. vi. Priyan-
tia.

vii. à C O M P A R A T I S.

Comparata sunt

- i. Paria. ii. Majora. iii. Minora. iv. Si-
milia. v. Dissimilia.

viii. à N O M I N E.

Nomina sunt

- i. Conjugata. ii. Notatio.

viii. à D I S T R I B U T I O N E.

Distributio est

- i. Ecclisis. ii. Ex effectis. iii. Ex subje-
ctis. iv. Ex adjunctis.

ix. à D E S C R I P T I O N E.

Definitio est

- i. Perfecta. ii. Imperfecta; dicitur De-
scriptio.

x. à T E S T I M O N I O N I O.

Testimonium est

- i. Divinum. ii. Humanum.

Atq; hec sunt predicata, digesta methodo Aristote-
lis, Lulli & Raini: quæ ipsa per sepe etiam sunt
subjecta; ut quum disponitur causa cum effe-
cto &c.

Satis de Theoria circuiti sequitur praxis ejusdem.

Quum aliquid occurrit tractandum, vide num sit
thema simplex, vel compositum. ¶ p. vi.

Thema simplex est, quod declarari potest.

Thema simplex est, vel terminus unius, vel questio
simplex.

Praxis in-
finiti har-
monici.

Thema
simplex qui
tractandū

Termini-

Terminus simplex est unica vox.

Eius consideratur cum Reductio, tum Deductio.

Reductio est, qua terminus ille reducitur ad certum subjectum. Nam de quolibet argumento, ut habet regula, judicanduni est è propria sede. V. g. si sit disserendum de Homine, vide ad quodnam pertinet subiectum.

Reductio termini simplicis.

Subjecta illa sunt vel explicita, vel implicita.

Explicita, quæ totidem syllabis hic sunt expressæ; ut, quantitas, qualitas &c.

Implicita, quæ reducuntur ad suas classes: ut, justitia ad prædicamentum qualitatis.

Deductio est, qua deducitur terminus ille per omnia & singula predicata, & unum prædicatum rursum deducitur per reliqua: ut, hominis consideratur bonitas.

Deductio termini simplicis.

Hæc bonitas ducatur 1. per prædicata absolute, ut magnitudinem, durationem, &c. 2. per respectiva. 3. per prædicabilia. 4. per terminos logicos. 5. per prædicamenta.

Et hoc est illud insinitum, de quo agimus. Eodem enim modo consideratur hominis causa efficiens, materia, forma; per prædicata absolute & respectiva, per prædicamenta. Idem iudicium esto de aliis. Talia in hujusmodi deductione occurront, de quibus nunquam cogitaturus fuisses absq; hoc adminiculo.

Quæstio simplex est, quæ concipitur per Quid, Quotplex, De quo, Quantum, Quale, Quomodo, Quando, Ubi, Cum quo?

Quæstiones simplices qui tractantur.

Ad questionem Quid, respondeatur è definitione. 1. Quid? Definitiones illas Scholasticorum hoc loco.

usurpandas esse statuo. Quamvis enim non sint accuratae; præbent tamen ansam cogitandi de aliis melioribus. Tales sunt: Quid est Deus? Resp. Est ens, cui competit bonitas, magnitudo & cælestia. Quid est bonitas? Est ens, ratione cuius bonum agit bonum; seu est actus boni, quatenus est bonum. *Abstracta enim definitur per sua concreta, & contraria.* Itaque rem aliquam definiturus, eam ducat per prædicata, prædicamenta, argumenta logica; & quod ibi videt perfectissimum, retineat loco differentiæ.

Quotuplex?

Ad questionem Quotuplex respondetur è divisione. Divisio est vel subjectorum, vel prædictorum.

Subjecta dividuntur per partes, & species.

Partes de sumi possunt è prædicatis. V.g. Cœli partes sunt magnitudo, duratio, influentia. Satiis tamen est partes integrales & essentiales præcognoscere ex aliâ scientia. Idem de speciebus esto judicium. Fiat igitur catalogus variarum divisionum, quæ semper debent esse in promptu.

Prædicata dividuntur per subjecta: ut, Quotuplex est bonitas? Resp. Est increata, vel creatrix; alia Dei, alia Angeli, alia cœli.

3. De quo?

Ad questionem De quo respondetur vel è causis, vel è subjectis: ut, mundus à quo, item ex quo, est productus? Sapientia de quo dicitur?

4. Quantus?

Ad questionem Quantum respondetur, vel è quantitate, vel è magnitudine, vel è comparatu in quantitate, paribus scilicet & imparibus: ut, Quantus est homo? Est Deo minor, equo major.

Ad que-

Ad questionem Quale respondetur vel è prædicatis, s. Quale, vel è qualitate, vel è comparatis in qualitate, similibus putà & dissimilibus: ut, Qualis est homo? Resp. è prædicatis; est bonus, vel malus. Prædicata quidem illa de Deo prædicantur in Quid & in abstracto (ut, Quid Deus est? Est bonitas, magnitudo) de reliquis verò subjectis prædicantur in Quale, & in concreto: ut, Qualis est Angelus? Est bonus.

Ad questionem Quomodo respondetur ex prædicatis absolutis, mutando nomina adjectiva in Adverbia: ut, Quomodo Deus creavit mundum? Resp. è bonitate, bene. Item è respectivis: ut, Quomodo Deus gubernat mundū? Resp. è differentiâ, Non eo, quo princeps regit subditos, modo: è maioritate; sed excellentiori modo. Deniq; è terminis logicis & prædicamentis: ut, Deus regit mundum, ut causa princeps; regit ejus substantiam, quantitatem.

Ad questionem Quando respondetur ex adjuncto & tempore.

Ad questionem Ubi respondetur è subjecto loco.

Ad questionem Cum quo, respondetur è prædicatis, prædicamentis, terminis deniq; logicis: ut, Cù quo Deus est bonus? Resp. Cum bonis. Cum quo est albedo? Cum substantiâ. Cum quo est effectum? Cum causa. Huc etiam pertinunt varii inodi inesseendi. Effectū enim inest in suā causā, causa aliquo modo in effectō; adjunctū in subjecto.

Sequitur Thēma compositum, quod demonstrari debet.

Thēma compositum est vel confirmandum, vel confutandum.

Thēmata
composita qui
tractandat

Confirmatio
quæstio-
nium con-
junctarum
qui fiat?
Via defini-
tionis.

Via divisi-
onis.

Primum
principiū.

Confirmatur tribus modis: viâ definitionis, divisionis, & contrarii.

Via definitionis hunc habet canonem: Cui competit definitio, eidem & definitum, & contrarum. An Deus est bonus? Affirmatur è definitione boni & bonitatis. An homo est animal? Affirmatur è definitione animalis.

Via divisionis est duplex. Prima est, quâ deducitur aliquis ad impossibile & absurdum. Ea fit per primum principium: Impossibile est idem esse & non esse. Et hic à impossibili deducitur per subjecta, praedicata, praedicabilia, argumenta logica: ut, Deus aut est bonus, aut non est bonus. Tò impossibile & absurdum deduc-

I. Per subjecta. Si Deus non est bonus, vel Angelus non est bonus, vel Angelus est melior Deo. At si Angelus est bonus, multò magis Deus. Nam à minori ad majus valet consequentia.

II. Per predicata absoluta: ut, Si Deus non est bonus, non est infinitus, non est æternus, non est omnipotens.

III. Per predicata respectiva: ut, Si Deus non est bonus, bonitas aut differt à Deo, aut illi contrariatur. At qui non differt. Ratio: quia concordat cum Deo. Ratio hujus: quia si non concordat cum Deo, etiam non concordabit cum homine. At qui bonitas quædam cum homine concordat. Ergo multò excellentior concordabit cum Deo. Quid? Si Deus non est bonus, nulla est in mundo concordantia, nulla contrarietas. Hic miscentur absoluta praedicata cum

respectivis. Nulla erit concordantia: quia si non datur prima bonitas, etiam non datur secunda. Nulla erit contrarietas: quia si Deus non est bonus, est malus (absit dicto vel cogitationi blasphemia) & ex consequenti omnia erunt mala.

IV. Per prædicabilia: ut, Si Deus non est bonus, proprium definit esse proprium.

V. Per argumenta logica: ut, Si Deus non est bonus, causa prima erit mala.

Secunda divisionis via, quâ probatur thema conjunctum, est, quando thema resolvitur in suas partes, subjectum & prædicatum. Ultrumq; dedicendum est per prædicamenta, prædicata, prædicabilia, & principia logica, juxta illud ænigma: *Omne p. Ænigma, deducitur per quatuor pppp: & sic obtinetur summum p.* i.e. omnis probatio fit per prædicamenta, prædicata, prædicabilia & principia, i.e. argumenta logica; & sic pervenitur ad perfectionem. Argumenta enim duci possunt à natura subjecti, & prædicati. V.g. Si illud problema, *An mundus est æternus?* velis demonstrare negando, considerabis causas, effecta, substantiam, quantitatem &c mundi. Eodem modo tractabis prædicatum: & te etiam invitum vel aliud cogitantem obruet infinita argumentorum molles. *Quid?* Huc pertinet illud Quintilianus, *quod omnis probatio fiat per antecedentia, consequentia, & repugnantia.* Itaque considera & subjectum & prædicati antecedentia, repugnantia & consequentia prædicata, prædicabilia, & similia. E.g. demonstrandum sit illud thema, *Virtus est necessaria in vita.* Considera & subjectum, & præ-

dicatum; præcipue prædicatum, quia hic est potior & major terminus. Procede hoc modo:

Necessaria in vita: est prædicatum;

Sine quo erratur,

Conseruat Remp.

Sine quo nemo est beat.

Conservat concordiam.

Res turpis,

inutilis,

non necessaria,

perdens temp.

Regula vitæ.

Antecedentia: Justitia, liberalitas.

Actionis norma.

Virtus est subiectum,

Consequētia: Bonum, Honestum. (stans.

Res laudanda. Actio con-

Bonū secundūm naturam.

Vitium.

In honestum.

Turpe.

Prudentia.

Fortitudo.

Justitia.

Jam dispone hæc argumenta antecedd. re-
pugnantia & conseqq. cum quæstione.

Via contra-
rii.

Tertia via est contrarii, quā ex affirmatione con-
cluditur negatio, & contrā: ut, Si Deus non est bo-
nus, est malus. Si animal non concordat cum
homine, vel ab eo differt, vel ei contrariatur. Si
Deus non est causa, est causatum.

Sic confirmantur questiones conjunctae superest, ut
attendamus, quomodo refutentur argumenta, quibus
alsa questiones probantur.

Respondemus ad objecta argumenta quatuor modis;
per concessionem, simplicem negationem, instantiam
et replicam, & distinctionem.

Concessio est, quando argumentum conceditur, quia
non evertit principia artis.

Principia artis sunt has:

I. In prædicatis & prædicamentis distinguendum
est inter absolutum & respectivum. Nam prædicatum
absolutum non est confundendum cum respectivo, & con-
tra. ~~nam~~ Igitur valet illud ~~ad~~ ~~ad~~ Fides justificat.
Fides est bonum opus. Ergo quoddam bonum opus justi-
ficat. Nam fides justificat, considerata rebus, sive
autem absolute.

II. In prædicatis absolutis termini sunt convertibi-
les ex hypothesi Lullii: ut, bonitas est magna, po-
tens, gloria. Ineptum ergo est hoc axioma,
quod falsum: gallina est homo. Ratio: quia sic
bonitas hominis non esset major bonitate gal-
linæ.

III. In prædicatis respectivis respiciendum est ad
collateralia. Semper enim ita disputandum est,
ut non destruatur differentia, concordantia vel
contrarietas inter sensuale & sensuale &c. Nam
alia sunt prædicata, qualia esse permittuntur a
suis subjectis. E.g. Deus est bonus & Angelus
est bonus: sed hic observanda est differentia
inter Deum & Angelum, seu intellectuale &
intellectuale. Idem judicium esto de collate-

Refutatio
questionē
conjuncta-
rum qui fi-
at.

Quatuor
iunt modi
responden-
di.

I. Conces-
sio.

Principia
artis huius
de circulo
infinito.

Canon præ-
dicatorum
absoluto-
rum.

Canon præ-
dicatorum
respectivo-
rum.

talibus principii, mediis, finis, majoritatis, & qualitatis, minoritatis: ut, Deus Pater est principium Filii. Ergo Filius non est *au'idoes*. Resp. è collaterálibus principii: Pater est principium Filii; at non principium vel causale, vel quantitatis, vel temporis: sed principium originis.

Canones
argumento-
rum lo-
gicorum.

IV. In argumentis logicis ha' potissimum regulæ locum habent:

1. *In consentaneis observatur jus antecessionis & consecutionis: in dissentaneis non item.*
2. *Consentanea affirmando, dissentanea negando disponuntur. Falsum igitur est axioma, quando sit contrarium.*
3. *A pari ad par valet consequentia.*
4. *A majori ad minus valet illatio negando.*
5. *A minori ad majus valet illatio affirmando.*
6. *Simile non probat, sed tantum illustrat.*
7. *A conjugato uno ad alterum, id est, ab abstracto ad concretum valet consequentia.*
8. *A notatione vel fallax vel debile est argumentum.*
9. *A toto ad partes valet consequentia, & contraria partibus simul sumitis ad totum.*
10. *A genere ad speciem non valet consequentia affirmando.*
11. *Cui competit definitio, eidem & definitum, & contra.*

12. Testimonia Dei, sensus & fidei sunt infallibili.

V. In predicabilibus ha' regulæ observandæ:

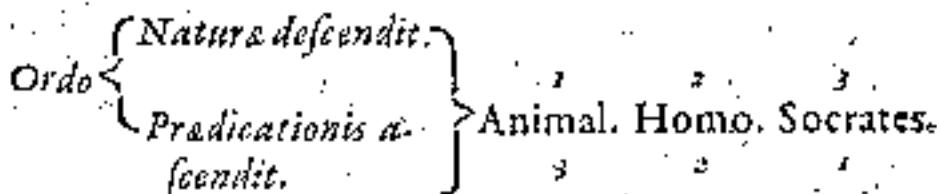
1. *Differentia & proprium quoties de aliquo predicantur, constituitur axioma summè necessariorum.*
2. *Genus*

Canones
prædicabili-
bus.

2 Genus quoties prædicatur de specie, constituit axioma necessarium, at non sammè necessarium.

3 Accidens quoties prædicatur de subiecto, constituit axioma contingens.

4 Superiora de inferioribus prædicantur: ut ex hoc schémate videre est.

Quando itaq; hæc principia non violantur à disputatore, respondetur per concessio-
nem.

At verò, quum impingit in illa, responde-
tur vel per negationem, vel per instantiam,
vel per distinctionem.

Per simplicem negationem respondetur, quando materia est vitiosa: ut, Qui est omnipotens, est omnipræsens. Caro Christi est omnipotens. Ergo. Resp. negando assumptionem. Ea pro-
batur: quia edidit miracula.

Jam resp. distinguendo è differentiâ:

Per instantiam seu replicam respondetur indirecte, III. Instan-
quum adversario argumentum difficulter regeritur: ut;
Si motus est æternus, etiam mundus est æter-
nus. Atqui motus est æternus: quia motor est
æternus. Ergo. Resp. replicando: Si mundus est
æternus, Deus non est infinitus, neque æter-
nus. Nam duo infinita & æterna sunt absurdula.

Per distinctionem respondetur, si amba præmissæ i v. distin-
sint vera. Tum enim distinguendum est inter ^{tia.} duo.

subjecta, item inter prædicata, argumenta etiam logica; ut, Qui est bonus, non est punitus. Diabolus est bonus: Ergo. Resp. ad propositionem maiorem, distinguendo bonitatem in moralem, naturalem & transcendentalem, seu ethicam, physicam & metaphysicam.

Talis etiam est praxis INFINITI HARMONICI; cuius epitomen sic describunt Mathematico-Logici. Mathesis enim vel sola facit ad animum inscitiaz ærugine exueendum. Illi igitur sic docent hac de re:

Epitome Infiniti seu circuli harmonici.

Complacentur tres figuræ omnium nobilissimæ, Circulus, Quadratum, & Triangulum. Circulus ambiat quadratum; eiq; inscribantur vel prædicamenta, vel prædicabilia, vel argumenta logica. Quadrato inscribantur quinque prædicabilia, hoc ordine;

Differentia.

Proprium.

Individuum.

Genus.

Accidens.

Triangoli (quod inscribatur quadrato) angulis inscribantur hæc vocabula, Deus, Natura, Ratio. Quoties aliquid est vel confirmandum, vel cōfutandum, circulus examinetur per quadratum, quadratum per triangulum. V.g. hoc axioma verū est: Homo est animal; quia genus dicitur de specie. Est argumentum è quadrato. Et hoc probatur per triangulum; quia Deus hominem ita creavit; quia natura & ratio non refragantur. Nam tria ista principia, Deus, Natura,

ra, Ra-

TYPUS LIDE INFINITO UNICO.

Theoria & metaphysica

Infruttiarmonia

Praxis & logica

Theoria, est de ejus par-
tibus, que sunt termini
simplices: itaq; vel

Subiecta;	Substantie; numero VIII.	Summa: XIIII.	
Predicentia; sunt qd; vel ta;	Accidentia; numero V.	Summa: XVIII.	
vel-	Absoluta; numero IX.	Summa: XIX.	
vel-	Reflexiva; numero IX.		
vel-	Pradicabilita; numero V.		
vel-	Argumenta, seu loca in- ventionis, secundum Rami doctrinam; nu- mero X.	Summa: XX.	
Summa summa-			
rum XLVI.			

Praxis, de tractatione
thematibus vel

Simpliciteratur est vel	Reductio ad subiectum certum.	Deductio per predicata singula-
Complexus. Questiones simplices sunt IX.	Deductio ad impossibile.	Resolutio questionis in partes.
Compositi quod ve	Definitiens. Divisionis, que est Contraria.	Concessionem. Per Negationem. Instantiam. Distinctionem.

ta, Ratio, sibi invicem subordinata, probant & refutant efficaciter.

E P I L O G U S.

Sivel primorib. fabris, mi lector, degustasti
Semibatimata mathematica, facile videbis
quid sibi velit noster Tractatus de INFINITO
CIRCULO. Absque hoc si est, ne φv quidem
(utinam fallar!) assequere, quod facere queat
ad tui institutionem. Nostrum erat priscos illos
imitari, qui etiam atque etiam se se exercuerunt
in Mathesi, imò eam pueris inculcarunt. Dici
enim non potest, quanta sit affinitas Mathema-
ticæ, Logicæ, Grammaticæ & Metaphysicæ.
Nam si studiosis subtilitates & difficultates ill-
æ artium, typis mathematicis adumbrarentur,
eas facilimè possent percipere, quas sine hoc
adminiculo discunt summo cum labore & ta-
dio. Etenim objecta illa sensualia movent sen-
sum, sensus intellectum. Lusum vocas? Erras, si
puerilem putas. Est lusus ingenii, qui in ludo,
id est, in Scholâ locum habere debet. Henc
igitur lusum ludere disce, ut ne ludibrium de-
beas, si aliquando tibi de his sit disferendum,
quæ ludicra vocas. Vale, Mathesini ama, &
Deum precare, ut docentibus & discen-
tibus halcyonia præbeat.

Soli Deo GLORIA. *

D N. JOHANNI-HENRICO
ALSTEDIO, PHILOLOGO
felicissimo, amico opta-
tissimo:

*Nomine par CORDO es: par CORDO es carmi-
ne docto:
Ævo hunc ut superes det fœva; major eris.*

Caspar-Cunradus Philos. & Med. D.
Physicus & Poliater Vratislavien-
sis φιλοφρονών τεχνης Ε.

AD LE-

A D L E C T O R E M
S T U D I O S U M.

Q Vi desiderat eruditio[n]is
Ad culmen superum brevi venire
Per rectam, facilem viam brevemq[ue];
Cui LULLI volupe est statuta nosse:
Cui placent lepidæ, graves; acute
RAMI ARISTOTELISQ[ue] opiniones;
Isthunc ALSTEDII sibi libellum
Parvo comparet are: qui quidem ipse
Chartis exiguis:tamen refertus
Doctrinâ omnimodâ scientiâq[ue];
Discendi methodum, viam docendi
Artes bac PANACEA in universum.
Commonstrat facilem, brevem novamq[ue];
Isthanc in studiis eas, in albo
Censeri & poteris brevi Sophorum.
Tradit hic liber utiles siavæ
Gnomas, & Sophiae statuta, lector,
Docte, perspicue explicata cernes.
Hunc ergo ALSTEDII pereruditum,
Perlectum quater, & quater relectum
Librum sensibus intimis repone:
Et quæ propediem daturus, usus
In nostros, sciolos, & invidorum
Monorumq[ue], nihil morans catervam,
Evolve, & studio revolve scripta;
Authori meritas agesq[ue], grates.

Joh. Jacobus Hermannus, Pala-
tinus, Theologie studiosus.

C O N S I L I U M
N I C O L A I C L E N A R D I,

*Quod extat lib. 2. epistolarum pag. 192.
& seqq. editionis Wocheliana.*

Johan. Henricus Alstedius lectori
philologo S. D.

Hominis est, lector, homini prodesse,
nocere nemini. Id mihi curæ, Deum
testor, id mihi cordi, ut ego, ut mea mihi cor-
di & curæ. Quod si hæc virtus (absit arro-
gantia dicto) provocat quoruendam invi-
dorum virus, quid mirum? Hoc namq;
avi videoas sat multos, qui ipsi nil probant,
nisi quod ab ipsis. Atque hæc est illa qmuis-
tæ, quæ fit, ut homo se non videat, alios non
videat, aliis invideat, alios rideat. Tu, can-
dide lector, hos aversare, & pro candore tuo
ea boni consule, quæ à discendi cupidis profi-
ciscuntur. Talia sunt, quæ tibi visenda &
judicanda offero è Nicol. Clenardi eminen-
tis Philologi epistolis excerpta. Tu vi-
de, num videri debeant.

Vale.

NICO.

NICOLAUS CLENAR-

DUS JOANNI VASÆO

S. P. D.

Mihis videtur longè facillima, pueros ab alphabetis in tua familia intra annum èò perduci, ut quotidiana fōnent Latinē, & audiendis lectionibus Latinis sint idonei. De iis loquor, quæ alioqui captum pueri non excedant. Quanquam quis est adeò obscurus author, unde puer nihil excerpat, nec necessitatis vel me totam Ciceronis assequi paginam? Principio ipso die, discat, *a b c d e f g h i k*, & eas literas pingat: alio die, *l m n o p q r s t u x z*, & eas pingat: tertio die vocales quinque, *a e i o u*, vocalis græca *y*. Diphthongi quatuor, *æ œ au eu ph*, id est, *f*. Deinde syllaba *vo-ca-les*: Dictio, *Vocales quinq.*, *Diphthongi quatuor*. Hæc dum inculcantur, puer suapte naturā concipit, quid sit *litera*, quid *vocalis*, quid *syllaba*. Numero prolatis digitis, *vo ca les* quot sunt *syllabæ*? *Tres*. Deinde, *vocales* quot sunt *literæ*? *Septem*. Nec necessitate est ut scias, *syllaba* est *minima pars vocis composite*, & cæteras ineptias, & dispendia. Atque hæc omnia perpetuò Latinè sunt agenda, etiamsi non intelligant: nutibus & gestibus aliquid divinando consequuntur, reliqua ignorant, nec tamen vapulent. Primo statim die Carboni chartam objeci sic scriptam:

Vocales quinq. a e i o u.

Alio die alteram chartulam:

Sit hoc ante prandium sonandum prolatis
digitis & manutam interiore quam exteriore

Sequenti die.

Numeri duo.

Singularis { id versâ manu significabam.

Pluralis }

Cœnanti, prandenti, eunti ad lectum, sur-
genti, semper occinebat, *Musa Musæ &c.* Nec
dum scit, quid sibi *casus* velint, quid *numerus*.
Post aliquot dies ubi audierit, *Cedo mibi mappam,*
&, *Hac est fœrida mappa;* tum dices, *isti sunt casus,*
mappa mappam; aliquando dicimus *mappam*, ali-
quando *mappas*; sed postea id intelliges.

Deinde.

Prima Declinatio habet unam terminationem, nem-
pe *a*, id legat nec intelligat.

Forte miraris, qui possit legere. Multa colli-
git puer uno tecto vocabulo, *musa musæ mu-*
sam. Deinde dum hactenus tam paucæ voces
occurserint, *Vocales quinq;* *Consonantes*, *Diphthon-*
gi quatuor, *syllaba*, *dicio*, &c. cum octo aut novem
diebus sic inculcantur, & per domum reso-
nant, sonus ipse adjuvat, & præterea, quod nul-
la dies omittenda sit, quæ non scribentem &
pingentem occupet, omnino condiscit legen-
di vias. Et ut non sit expeditus lector, tamen
dum memoriter declinat *Musa*, mihi satisfa-
ctum est. Scis, quomodo docere solebam He-
braica, post tertiam statim lectionem disceba-
tur *Pakad*: quod si legere queat discipulus, &
præsentem semper lectionem, quorsum attinet
multas horas perdere in legendis?

Casus & numeros eur post Declinationem posuerim, jam vides; facilius enim consequuntur, quid sit casus, ubi nomen unum in digitis declinando posuerint. Semper ita docendum est, ut nihil pendeat ex sequentibus, sed quæ jam tenuerint, lucem adferant præsentilectioni. Quare id ipsum, *unam esse terminationem prime Declinationis*, volo ut legant modò, et si non intelligant. Cæterum ubi absolverint secundam Declinationem, & tum adscripseris, *quinq[ue] esse terminaciones, us, um, er, ir, ur*; tum demum olificant, & tum in ingressu statim tertiae Declinationis licebit scribere: *Tertia declinatio habet multas terminaciones.*

Rogas fortè, quid faciemus de *Pentecoste*, *Adam*, *Abraham*, *Anchises*, *Andreas*, ablativis in *abus*, quemadmodum in Institutionibus Græcis multa ad secundam libri partem resecavi: ita nunc solum sunt tradenda catholica.

Secunda Declinatio.

*Os i o um e o ?
i orū u os i is ? Dominus.*

*Um i o um um o ?
a orū is a a is ? Templum.*

Nomina in um sunt generi neutrini.

Neutra habent tres casus similes in utroq[ue] numero, nominativum, accusativum & vocativum.

Hi casus in plurali numero semper desinunt in a.

*Hæc legant, & digito monstretur in figura tres casus similes, um um um, a a a, templum tem-
plum plures.*

*plum templum, id fieri non potest, quin obiter
discant, quid significet vox similes.*

*Sebastiane, quando dico, est nomen neutrum, semi-
per tres casus sunt similes. Vide, queso, Dominus est no-
men neutrū? Non, Domine. Quare? Ut, um, e Jam pu-
er sæpius audivit has voces, Nomen, Declinatio,
Declina &c. Ubi inceperit conjugare verba,
somniabit nomina declinari, verba conjugari.*

Sed pergamus.

* *Genera sunt tria:*

Masculinum,

Fœminum

Neutrum.

Hic obiter discit legere diphthongum *æ*
tanquam *e*, & non per duas syllabas *o e*.

*Nomina in us secunda declinationis sunt masculina,
ut Dominus.*

Nomina prima in a sunt fœminina, ut Musa.

Nomina secunda in um sunt neutra, ut Templum.

Jam hoc utcunque capere potest; si minus,
aliquot post diebus intelliget.

Sed heus, Vasæ, cave ne puerum oneres
articulis, hic hac hoc. Mei ne somniarunt qui-
dem hactenus quicquam articulorum: tan-
tum prolati digitis dicunt, *Musa, Musæ*; nec
nominant aut casus aut numeros; manus ipsæ
loquitur.

E.R.

er i o um er o?
s orū u os i w } Faber

ER crescent.

er en ero erum er ero } Puer.
en erorū eris eros en eris }

Carbo. Quid placet, Domine? Puer quot sunt syllabæ?
Duo. Dua, dua. Pu en quot sunt? Tri. Tres, tres. Sic
obiter corrigo, nec causas addo, ut condiscant,
aliquando sic, alias sic loquendum esse, id est,
crescere. Nonne jam es magnus? Et cum esses in terra
tua, eras parvus? Etiam Domine, jam crevisti. Sic puer
babet duas syllabas, pueri tres: ergo crescit. Intelligi?
Etiam Domine. Ma gi ster, quot syllabæ? Tres. Ma gi
steri quot tres. Crescit? Non Domine. Collatione con-
trariorum opum ères discitur. Hactenus non
curavi multitudinem exemplorum. Caterum
er crescent vel non crescent, quod non tam
late patet, ferme omnia adjeci exempla, aut
praecepto catholicò comprehendi, quod idem
faciendum est in tertia declinatione, ut lingua
& aures his vocibus assuefcant. Quæ si multæ
sunt, multitudine ipsa praeceptum discipulo
insinuant; sin paucæ, ipso in loco declinatio-
narum discitur.

ir in iro irum ir iro } Vir, levir, Trevir.
in irorū iris iros in iris }

ur uri uro urum ur uro } Satur.
uri urorū uris uros uri uris }

* Secunda declinatio habet quinque terminations, us
um er ir ur. Hic forte obiter accipit, q̄ valere
que. Ante forte non occurrit, & abbreviations
principio fugiendæ sunt.

Reliqua secundæ declinationis omnia o-
mittantur.

Quo-

Quomodo gustum dabimus adjectivi & substantivi.

Nomen duplex.

Adjectivum & substantivum.

Adiectiva.

Bonus, bona, bonum.

Malus, mala, malum.

Magnus, magna, magnum.

Parvus, parva, parvum.

Dono hic grandem sylvam nominum adjectivorum, semper addendo contrarium, quod obiter facit ad descendam vocis significacionem. Quamvis enim dum traditur Grammatica, nihil omnino curandum est de vocis significacione; tamen si citra dispendium institutionis propositæ juvetur discipulus, arripienda est occasio. Pōnendis, inquam, sunt adiectiva plurima, ea præsertim, quæ suspicaris puerum jam aliquoties audisse intra tantillum tempus. Hæc sic doceo: cūm licet dicere, *bonus equus, malus equus, magnus equus, parvus equus*, id quod manet jactum variis nominibus, est adjectivum, ut *bonus equus, bonus dominus, bonus casens, &c.* Reliqua quib. hæc adduntur, sunt substantiva, *equus, dominus, casens.* Hæc dum multis exemplis tractantur, et si perpetuò loquare latine, puer tamen per se vernaculam linguam imaginatur, & colligit, quid Adjectivum, quid Substantivum.

Adiectiva in us declinantur, ut dominus.

Adiectiva in a, ut mala.

Adiectiva in um, ut templum.

Deinde pono & adiectiva in er,

e iij

Asper aspera asperum.

Prospex prospexa prospexum.

Nec labore, ut adjectivum cum substantivo declinent, præsertim si habeant diversos exitus, quale foret *bonus puer*; nam turbantur in re non necessariâ. Sed parce Vasæc, quod tam diu sim inter pascasios & analphabeticos, quasi tu hæc ignores. Sed quia sic voluisti, ineptivi potius quam nihil scriberem. Mitto ad te Grammaticam unam Æthiopicā, jam olim à coquo meo inceptam & descriptam ex libello meo quem eis tradebam. Non est integra, sed inde licebit conjecturam facere. Ausim polliceri, si tu eam sic rudi figurâ perfeceris, & bono ordine rem oculis etiam objeceris, fore ut intra trimestre hic discipulus optimè declinet & conjuget. Inter ea dū hæc dicit, singulis diebus, ut dixi, excréceat se pingendo. Et nullus dies prætermittatur, quin vocabula aliqua condiscat, partes hominis, res culinarias, & quæ in domo, foro, templo, agroq; sunt obvia, hoc est, quotidiana ista. Ea credo neverit ante mensem unum. Nam singulis diebus distinctis horis nunc legat, nunc pingat, nunc lectionem & vocabula cantillet, & jocus sit, non labor.

Ubi hæc quotidiana vocabula conscripta fuerint, & justus jam videatur numerus, in eodem libello pergamus ad oratiunculas quotidianas.

Heus Sebasiane. Quid placet, domine?

Ubi est Michaël? Ivit aquatum.

Quid agit Nigrinus? Studet, scribit, parat focum.

Esne Gulielmus domi? Non, domine.

Quoniam abut? Igitur ad forum.

Quid eò? Emptum pisces.

Hæc paucis primùm constent verbis, & legant modò, usu discent & dicent memoriter. Quanquam omnino consultum est, ut simulatque sic satis legere norint, singulis diebus exerceant memoriam in hujusmodi dialogulis, qui contineant quamvis materiam domesticam & puerilem. Cum tibi tam multi sint utcunque proiecti discipuli, curabis, ut tu his rudimentariis modò studiorum rationem præscribas, & unam tantum horam, quæ alioqui tibi periret, eis impendas. Proiectores autem tres aut quatuor quotidie in orbem cum illis puerulis ludant, & audiant eos declinantes, sic ut quod alii facere queant, tu ne subeas. Id majoribus quoque lucro erit, ut rationem docendi cōdiscant. Ceterum cura, ut usu potius discant quam ratione. Verbi gratiâ, in tertia declinatione sic dico: *a atu, neutrum. Declina, Carbo, Dogma, Dogma, dogmatis, dogmati &c.* semper ipse eis dico genitivum, nec tento an jam sciant: verum adeò crebro declinabunt, ut tandem imprudentes in genitivum incident. Itaq; de Accusativo in *im*, ablativo in *e & i*, Genitivo plurali in *um & ium*, non eos volo torqueri, sed ipse interdeclinandum succurro. Ubi biennium fuerint versati in literis latinis, tum demum suopte studio legent grandes istos grammaticos, aut certè eis opus non habebunt; ipsi enim canones sibi ex

usu auctorum formabunt. In dialogis multa obiter discuntur, ut verbi gratia, *numeri,*

Quota est hora?

Prima, secunda, tertia, &c.

Quot ibi sunt homines?

Decem, viginti, triginta.

In verbis primæ conjugationis, præter ea quæ regulâ universali comprehenduntur, semper addo omnia composita, hoc pacto:

Sto, steti, statum.

Adsto, adsteti, adstatum.

Consto, resto, praesto, prosto, disto, insto.

Sic in tertia & quarta conjugatione & secunda, ubi certus est numerus, nec præceptum est generale.

Nullum enim præceptum pono in tertia conjugatione, sed hoc pacto pono terminaciones.

C. IO.

Facio, feci, factum.

Conficio, confeci, confectum,

Afficio, perficio.

Quare præpositiones pono statim post nominina.

X X X. accusativum regunt.

X V. ablativum.

I V. utrumque, casum.

Jam sciunt dicendum: *Gulielmus ivit ad forum,* quia *ad* regit accusativum. Nec dum sciunt, quid sit comparativus, tamen in nominibus in *er* posui comparativa *ororus, doctior, melior*, ut declinent. Sic & verbalia in *io*, ut *auctio, natio, factio,*

&c.

&c. Postea eos titulos intelligent. Meijam multis mensib. a me negliguntur, eò perducti sunt, ut intelligant dominum: nec multum jam curro, fui aliis occupatior, quam ut eos multum respicerem. Pervenerant usq; ad tertiam conjugationem, forte aliquid siet Braccaræ.

Tu nihil de passivis verbis tradas, nisi omnibus absolutis conjugationibus, tum de passivis agendum simul & deponentibus in *or.*

Post verba tradenda pronomina, nec sciunt quid primitivum, quid derivativum, Demonstrativum &c. tantum declinent.

Adverbia Conjunctionesq; usu discant.

Sequitur Syntaxis, cuius caput primum de *adjectivo & substantivo* trado statim post secundam Declinationem. De verbo activo cum accusativo intelligent, ubi scient imperfectum esse *comedo*, nisi addas *panem*, *carnes* &c.

Comparativus ablativum regit: superlativus genitivum. Duorum substantivorum alter m semper sit Genitivus, duorum verborum alterum Infinitivus.

Hæc pauca sufficient. Nam quæ *adjectiva genitivo* gaudeant, quæ *ablativo*, in dialogis obiter discent, ubi eò perducti fuerint, ut ipsi observare incipient verba & nomina, quæ *catholicis præceptis* non continentur, alia *alios postulare* casus, ut *vescor*, *fruor*, *utor*, *ablativo*, &c.

Sihoc pacto puerum instituas, ante sex menses communia noverit capita totius Grammaticæ. Et interim in dialogis eum profectum habuerit, ut multa norit garris Latinè.

Sequitur anni pars posterior, quo putarē illi nihil perire, si lectioni publicæ Terentianæ interesset; non quod totam assequeretur, sed dum te audiret copiosè disserentem, *Vos iſthac intro auſerte*, multa, credo, intelligeret. Simo paterfamilias servos astantes alloquitur, jacebant pro foribus aut ligna, aut neicio quæ sarcinæ, aut onera, iratus dominus & stomachosior in pigros, desides & negligentes somnolencosq; servos; *Vos*, inquit, servi, quid ista sic relinquitis pro foribus & ante oſſum? *Auſerte*, hoc est, asportate, *intro*, hoc est, in domum, *iſthac*, hoc est, ista onera. Puer sex mensibus in familia tua versatus, nihil hujus enarrationis assequeretur? Perge. *Auſerte*, imperativus ab *Auſero*, regit Accusativum: *Iſthac* dicunt poēte pro *ista*, *intro* adverbium locale &c. Alia quæ adferes auditoribus, non assequetur. Quid tum? Adhuc tenellus est, & dies diem docebit. Quā mirabantur, quod D. Ludovico enarrarem *Li-*
vium! Et tamen res processit pulcherrimè. Ibi quoque dextra erunt omnia, si modò Salmanticensium mores caveris; qui si difficilis locus occurrat, ibi nervos explicare student, & sui miraculum apud plebeculam facere. Tu pueri modo dicio, non potes jam assequi.

Interea tamen hic puer domi habebit sua studia in Dialogis legendis & pingendis. Quos si adhibitat etiam cura conscripteris, fieri queat, ut nulla sit vox Latina, quin antefinem primi anni ab hoc pueri sit sèpius lecta, scripta, auditæ, & bene detrita. Quomodo, quafō? Principiò

cipio nomina poëtica, fluminum, herbarum, montium &c. omitto, & antiqua præterea vocabula. Deinde in his Dialogis, et si argumenta erunt aliarum rerum, potes tamen subinde Grammaticum simul agere, & Dialogirem agere. Verbi gratiâ, Fortè concluditur Dialogus, hoc est, pagina una (nam nolo te splendide h̄ic laborare.) *Dialogos* voco confabulationes quavis de re, & sunt singulæ paginæ quandoque Dialogi, at res sese tulerit, semper positæ in frontispicio personis discipulorum tuorum, non eorum modò qui h̄ec discunt, sed quo ruralibet, quicquid novi vel tibi vel Cæsari ipsi contigerit, inde fiat colloquium parvulum (si modò captum discipulorum non excedat). Esto ergo, sit finis dialogi iste: *Faciam quicquid jussus.* Ingredere hic occasionem, ut discant composita verbi *Facio*, & sic digere, ut alter nominet ipsum compositum, alter orationem ex eo descriptam reddat.

Carbo. Nigrinus.

Placētne excutere composita verbi Facio?
Per placet, tu praito. subserviam ego pro virili.

Afficio.

Rex me affecit summo honore.

Si id commiseris, afficeris maximo dedecore.

Congere hic, si placet, eos ablativos, quibus jungi solet id verbum.

Conficio.

Confectus fame, inedia, mæcrore.

Expende sic omnia composita, & dialogos

Litere consonantes, b c d f g h k l m n p q r s t u x z. Deinde cùm irem cubitum dicebam Latine; *Vocalis cum consonante facit syllabam, ba be bi bo bu, ca ce ci co iu:* nec unquam quicquam declaravi vernaculâ lingua.

Sit hic labor hebdomadę ad summum. Interrim tamen admotā manu capiti dicebam, *caput, nasus, oculus,* & ita singulis dieb. vocabula aliqua in libellū referebam. Et inter vestiendum: *Hec Sebastiane cedo mihi aquam, monstrato cantharo. Effunde, & fer recentem.* Ipse effundebam potius, quam ut dicerem quod ignorabam, hoc est vernaculum. *Cedo mihi pectinem, digitis comendi capitum ostendebam signa, jamdudum assequeris quæ velim.*

Sequitur secunda hebdomada.

Prima declinatio.

a æ ë am a a { *Musa*
a arū is as æ is

Interiorē manu dicebam, *a a a am aa*
Exteriorē *a arū is as a is.*

Deinde aptabam, *sæ sæ sæ.* ita ut biduum oceparetur in una voce *Musa.*

Casus sex.

Nominativus.

Genitivus.

Dativus.

Accusativus.

Vocativus.

Ablativus.

Sit

*Sic conscriptos saltē creberrimē legant, haud
aliter atq; nos horas Canonicas.*

Jam vero volo, ut etiam datā operā certa
quædam verba cum suis compositis deligas, &
sic cum uno atque altero exemplo scribas: can-
dem minuetur lexicon, & pauca relinquentur,
quæ tuus non ceperit discipulus. Deinde hoc
pactio quandoque, ut facit cornucopiae, nomi-
nando omnia quæ à themate deducuntur.

Michael. Sebastianus.

Quid gignit Amo?

*Amo, amans, amaturus, amabilis, amandus, amor,
amicitia, amicus, amica.*

Rude est exemplum, sed vides, ita sensim fie-
ri, ut recto adhibito judicio, totam linguam la-
tinam, & bonam ejus utendæ partem, in hunc
Dialogorum librum possis conferre, ne disci-
pulo annum unum sic exercitato multa possint
objici nova.

Præterea ratio illa copiæ, tradendo oratio-
nem ex oratione, etiam h̄ic locum habeat, præ-
ferum si videantur aliqua esse vocabula, quæ
aliâ ratione insulciri nequeant. Id fit, ut scis, vel
ut ipse orationem fingas hoc modo. *Conferas
te domum. Contulit in me plurima beneficia. Pluri-
mum de me meritus est &c.* aut nectendo sententi-
as auctorum & adagia. *Omnia vincit amor, & nos
cedamus amori. Non omnia possumus omnes. Ut possu-
mus, quando, ut volumus, non licet; &c.* hæc varietas
etiam grata est. Postremo ubi jam omnes ra-
tiones pertractaveris, capiam *Lexicon Nebrissen-
sis*, & decurris ordine vocibus, si quam forte
puer

puer nec tum audierit, aut etiam si audierit, modo ejus occasione oratio elegans emergat, eam ordine Alphabeti describam, & item reliquas omnes, & ne fastidium fiat, literam A ponam. Deinde aliquos novos adjiciam Dialogos, postea B. &c. Non enim necesse est, te grave & seruum argumentum ad finem usque perducere, Erasmico more, sed tantum usum doces lingue Latinæ.

Proximum annum si sic animi causâ impenderis istis analphabeticis, totam linguam Latinam parvo libello & utili concluseris. Et quia sorte vereris, ne in longum excrescat principio quis longus debet censeri liber, si unus modo à discipulo tractandus est? Deinde, quando pingendo, legendo & audiendo hic liber sic decantabitur inter corum manus, licebit subinde expugnare, si qua scep̄tis eadem occurrant, ac in corum locum alia sublinuere. Quanquam quid periculi, si eadem crebro in libro eodem compareant? Licebit adjecto adverbio, aut affectivo verso in passivum, saltem faciem orationis mutare.

Aliud reslat. Unus hic libellus omnium instar erit, quod quidem ad linguam Latinam attinet. Itaque non solum legendus est, sed tanquam justus auctor habendus. Et quemadmodum scriptores cæteros legimus, & arreptâ vocula quapiam, inde comminiscimur aliquot orationes; ita cum lubebit tibi remittere atimum, legatur ex hoc libello pagina una. Etsi quay vox rarior occurrat, tractetur bene, & vivâ

voce ibi pensetur, quod fortè non sàpiùs insit
in libello.

Egregium cerno fructum, mi Vasæ, & forte multis utilem laborem, si velis aliquid hic adhibere diligentia, ut eadem fidelia nò duos de albes parietes, sed multos, & unus tibi libellus suppeditet linguam Latinam universam, insignes authorum sententias, adagia innumera, copiam orationis, insignium virtutum & vitiorum definitiones, & postremò quod tibi & multis aliis queat esse usui, ut in promptu à primis statim annis discamus, ne proiecti hæreamus in quantitate syllabarum. Mihi usu venit, si quando nugor, ut afflatum Apollinis perdat, dum non occurrit carmen poëtæ, & video Grammaticos, *A ante v corripitur, &c.* Itaq; nuper, dum insanirem defuncto Erasmo, animus erat semel mensem unum elaborare, & hæsitantí perpetuum parare remedium, sed alia cura interpellavit. Etsi à me alienum est ista jam ætate, tamen animus est, nisi tu perverteris, auxilio meorum Æthiopum illud laboris capesse. Sed ordine ad singula.

Multis viris displicet ex authoribus insignes locos, qui sententias graves continent, feligere, & in eis legendis operam ponere, propterea quòd apud eos ipsos authores hujusmodi rectius intelliguntur, melius discuntur, quam si quis ex multis authoribus grandem sibi paret farraginem. Ejusdem sum & ipse propemodum sententia. Cæterum & apud Græcos non defuerunt qui scriberent γράμματα; Et longè optimum

mum arbitrarer, si quis ita disceret linguam Latinam, ut quem usum vocis accipit, puer oratione alioqui inani, eum ipsum ferret ex hujusmodi oratione, quæ præter significationem vocabuli etiam moneret aliquid, ut sunt adagia, apophthegmata, & similia, ubi est vel historia, vel fabula, vel tale quippiam. Occurrit illud mihi Ciceronis: *Nullum est officium tam sanctum atque solenne, quod non avaritia comminuere atq[ue] violare solet.* Infulciatur alicubi in dialogis occasione vocis *violo*, aut cuiusvis alterius. Ita quicquid insigne est & illustre, per occasionem interseatur. Cum enim pueri sint tenacissimâ memoriâ, à primis annis ea imbibant, quæ nos postea senes vix magno labore discimus. Legimus totum Terentium, nec quicquam postea meminimus, quam e jasmodi locos insignes, qui si non minus eleganter scripti sunt, aut etiam elegantiùs, præstare opinor, ut tuus iste libellus horum sit plenissimus, etiam si excrescat plurimum. Itaque clausulas Valerii Maximi, & quicquid in tragico Seneca, in Cicerone, Plinio, & cæteris classicis Authoribus memorabile sit, quando suspicor te subducâ lineâ in codicib. tuis illustrasse, ordine minister tuus exscribat, tu deinde pro tuo judicio ex eo collectario in locum aliquem dialogici libelli referas aut libellorum, quid enim periculi, si in multostomulos annus unus exerescat?

Jam etsi primo anno non facies versificatorem, tamen velut ex omnibus poëtis eos versiculos eligere, qui præterquam quòd sen-

tentiam continent, aut historiam, aliquid dignum memoriam, eam etiam contineant vocem, cuius quantitas canonibus generalibus non continetur. Cedimus inque vicem, præbentur crura sagittis, fermè sex locis aptari potest. Multa Horatius, plurima præbebit Ovidius. Quod si ordine alphabetico feceris, tibi etiam nunc grandævo poterit esse usui, si sparsim immittas; velit nolit puer, infiget memoriam.

Et quia tam varias rationes colligo, ut spatio annuo Latinum utcunque reddamus discipulum, & unum in librum totam volumus congerere linguam: cur etiam non hoc postremò addimus, ut congestis hinc inde authorum dictis, titulos aliquot uberes de virtutibus & vitiis, more Valerii, & de rebus aliis configamus? De Patria, de Praeceptoribus, de Medicis, de Philosophis, de Pauperibus, Divinis, Regibus, Plebeiis &c. Exempli causâ:

Divitiae.

Re sine nullus eris.

In pretio pretium nunc est, dat censu honores.

Censu amicitias, pauper ubique jacet.

Donec eris felix, multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Et item alia quæ eodem pertinent.

Patria.

Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos

Detinet &c.

Videor tibi fortè nimius, sed tu feligendi debes esse arbiter, Vasæ; simulque cogitare,

tum

tum quod nihil offecerit, si quadam sub anni exitum jam dialogicus codex contineat, quæ non planè intelligantur, tum verò sensim eò puerum deducendum, ut exercitio discipulorum grandium assuefiat, quos grandes & ipse quotidie præter penum studiorum sic exerce-re potes, ut & ipsi collectarium habeant senten-tiarum quæ pluribus constent verbis, qualia fu-erint carmina aliquot ex Juvenale, aut compa-ratio quæpiam speciosior, ut illa:

Ac veluti in populo, in t. Aeneid. de ventis. Item reddenda quotidie sex aut septem adagia, & sensus eorum verbis paucis memoriter red-dendus, de qua re nuper tibi scripseram.

Omnino supra opinionem res tibi succe-det, si modò piaculum sit domi tuæ audire vo-ces vernaculae, & quemadmodum antea mo-nui, aliquot è grandioribus tibi velut hypodi-dascalos feceris, ut vicibus in orbem eundi-bus nemo docendo aut audiendo gravetur, & analphabetici tamen isti nullas habeant horas vacuas, quin ea vel legant præsente quopi-am, aut scribant, aut commendent memoriaz, aut cum Latinis colludant.

Vellem ut hanc rationem publicè susci-pe-res, non invitatis auditoribus, sed ut collectis aliquot etiam rudibus & grandioribus natu, qui se obsequentes præberent, eos unà cum domesticis institueres, fortè perspecto tam eximio fructu, plures ultrò confluenter. Id mo-dò te oro, ne pudeat ad hæc in speciem minima descendere, & potius omnia Græca postha-

beto, etiam domi, ut ais, forte tradenda. Sis Pas-
casiorum totus, donec finem videamus futu-
ræ cathedræ &c.

Puto jam satis ineptivi, ignoscere Vasæ; cupi-
veram hæri absolvere epistolam, sed Pascafi
me prolixum fecerunt. Unum addam, præci-
puè curandum, ut situ & ordine scriptarum re-
tum oculis quoque gratus sis, hoc est, in Dia-
logis omnem responsionem semper in novo
versu colloces hoc pacto:

<i>Quid agis?</i>	<i>Ubi est Gulielmus?</i>
<i>Studeo.</i>	<i>Nescio domine.</i>

Mitto ad te principium Dialogorum Æ-
thiopicorum, unde simul & rem & ordinem
agnosces.

Ea res tantum habet momenti, ut bonus
alioqui liber planè daminari debeat. Scripta
ram quondam tabulam Hebraicam; tabulam,
inquam, non justam Grammaticam, quod &
typi minores deessent, & Campensem nollem
videri emendare; etiam sic disposueram, ut mi-
rifice juvaret memoriam. Modò vidi eam sic
impressam Parisiis, dum typographi chartæ co-
pèdium sequuntur, ut merito doctis omnibus
meus labor displiceat. Sit jam tandem finis fabu-
læ. Imo adhuc unū restat: magnopere condu-
cere ad faciendam fidem hujus institutionis
tuz, si quem nancisci queas puerum, non qui
adhuc Grammaticam ignoret, sed qui ne litera-
ram quidem viderit, quales ego accepi Æthio-
pes; & eum sic instituas, ut anno primo jam le-
gat & pingat expedite, loquatur & intelligat

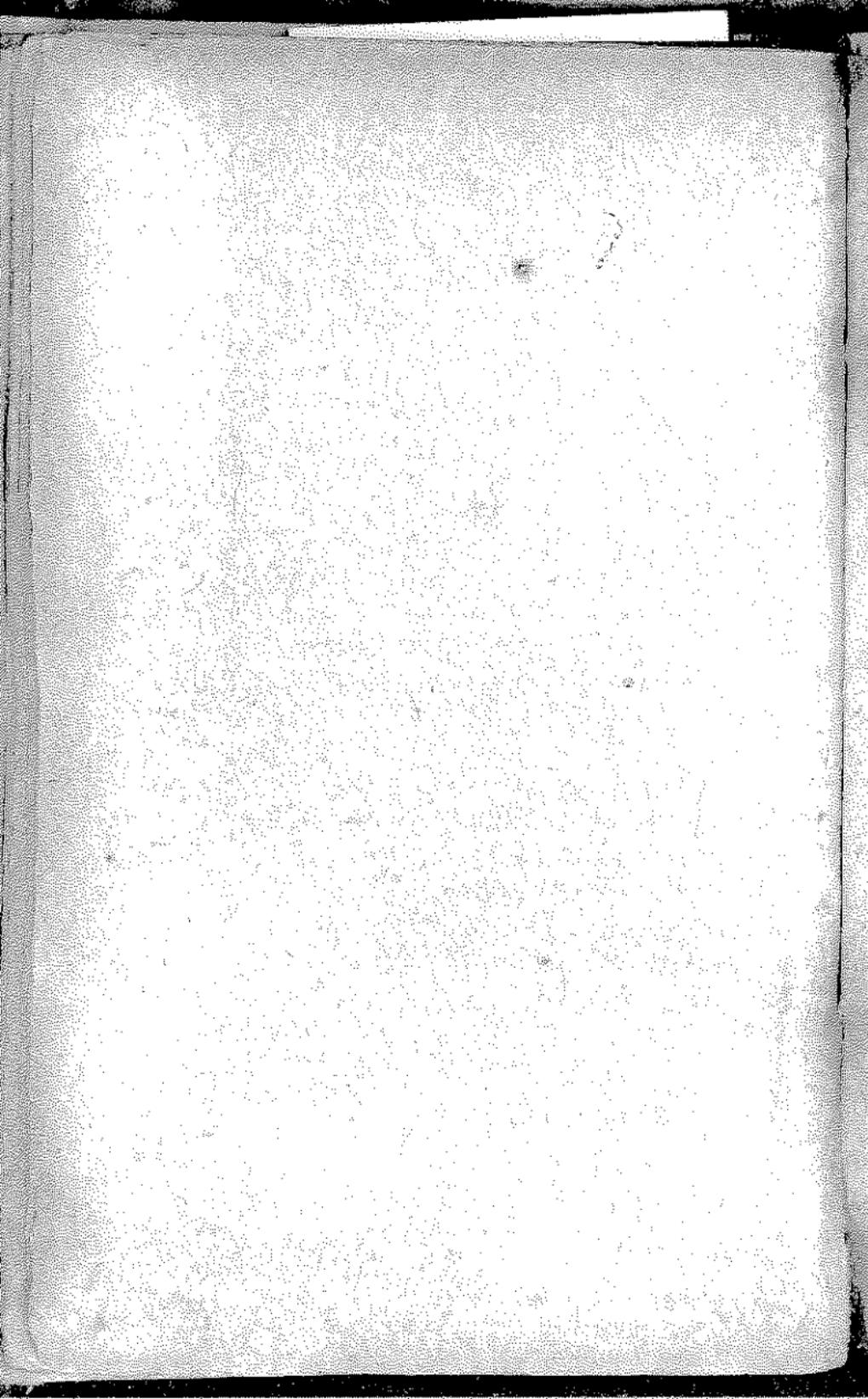
sic La-

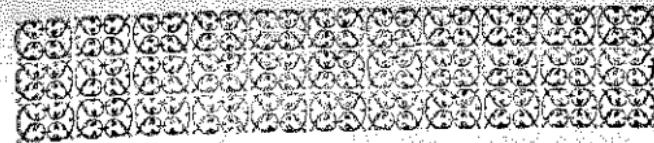
sic Latinè, ut illos longè superet, qui triennium istie artem audiverint Nebrisensis.

Non debes Græcè docere in gratiam mearum institutionum, quando eam lectionem non debes, velim totus, ut dixi, sis Paschaliorum, etiam privatim, & omnem lapidem contra aquilam moveas.

Rhetorica si quando exire debebit, summopere adlabora, ut nova præcepta, & in universum quicquid ad præceptum aliud, aut aliam conditionem pertinet, occupet principium versus: nam id valde facit ad perspicuitatem docendi.

Satis apertè & simpliciter, imò rustice tibi deingo, quæ mihi ad juventutis rectam institutionem conducere videntur. At velim te nostra non sic aliis tradere, forte enim rideant, &c. quando istis istie diis nihil placet, nisi quod specie commendetur.

INDEX AUTHO- RUM, QUIBUS AU- THOR UTITUR IN HOC OPUSCULO.

- A**DAMUS Liebigius.
ARISTOTELES,
Bartholomæus Keckermannus.
CLEMENS Timplerus.
Fridericus Beuthusius.
Hieronymus Treutlerus.
Jacobus Zabarella.
Joannes Stürmius.
Jordanus Brunus.
Julius Cæsar Scaliger.
Nicodemus Frischlinus.
Nicolaus Clenardus.
Paulus Princeps de la Scala & Hun.
Petrus Gregorius Tholozanus.
Petrus Ramus.
Raymundus Lullius.

INDEX SECTIONUM PANACEÆ PHILOSOPHICÆ.

Sect.		PAG.
I.	De ratione Instituti.	9
II.	De Arte magnâ, generali & ultimâ.	14
III.	De Canonicâ, seu Technologiâ.	18
IV.	De Lexicis disciplinarum.	20
V.	De Præcognitis disciplinarum.	23
VI.	De Systematis disciplinarum,	34
VII.	De Gymnasis disciplinarum.	36
	CRITICUS.	42
	Elementale Latinum Clenardi.	62

INDEX

INDEX RERUM MEMORABILIUM IN PANACEA
 & Critico Philosophicis.

A

A bsoluta probè distinguenda sunt à respectivis.	35
Abusus donorum Dei apud literatos.	42
Accidentia principalia.	45
Adjunctum duplex.	47
Administris descendit duo.	47
Ænigma Philosophicum.	53
Æqualitas triplex.	45
Affectionum tres conditiones.	45
Argumenta logica inventionis.	47
Aristotelici.	47
Autoris excusatio & promissio.	42
Aviditas omnia cognoscendi qui temperanda.	12
Autores recentiores premittendi veteribus.	32
Autores dogmatici premittendi textualibus.	32

B

B aldinus refutatur.	27
Bonitas triplex.	33
Brevitas memoria amica.	6

C

C alendaria studiorum.	34
Canonica & technologia sunt synonyma.	15
Canones logici praeципti.	36
Canones qui.	35
Causa quadruplex.	47
Causa efficientis tria genera.	ibid.
Circulus est infinitus.	44
Codex est in singulis artib.	20
Cognatio disciplinarum.	37
Collateralia quia sine.	35
Collegit Gelliani ratio & utilitas.	40

INDEX RERUM

<i>Commentarii.</i>	35
<i>Commentariorum quinq₃ partes.</i>	<i>ibid.</i> 36
<i>Comparatorum quinq₃ classes.</i>	48
<i>Confessio qui fiat.</i>	55
<i>Concordia triplex.</i>	46
<i>Confirmatio fit tribus modis.</i>	52
<i>Confutatio fit quatuor modis.</i>	53
<i>Consilium Clenardi de discenda lingua Latina.</i> 62. &c. seqq.	62
<i>Contrarietas triplex.</i>	46
<i>Curiositas, est hostis studiosorum.</i>	9
D	
D <i>Ecem loci inventionis.</i>	47
<i>Declamationes.</i>	40
<i>Definitio est præcognitio.</i>	23
<i>Definitio duplex.</i>	43
<i>Definitio est vel nominis, vel rei.</i>	24
<i>Definitiones Scholasticis usitate.</i>	30
<i>Demonstratio à priori & posteriori.</i>	26
<i>Didactica prima pars technologiae.</i>	28
<i>Differentia triplex.</i>	46
<i>Digesta sunt in singulis artibus.</i>	20
<i>(bewennas).</i>	36.37
<i>Disciplina < regantur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>(tractantur).</i>	<i>ibid.</i>
<i>Disciplina qui discende.</i>	33
<i>Disciplina tractanda sunt manu vel sinistra, vel dextra.</i>	33.
<i>Disciplinarum consideratio duplex: prima, absolute; se- cunda, relata.</i>	37
<i>Disciplina activa & factiva.</i>	29
<i>Disputationes.</i>	40
<i>Dissentaneorum sex classes.</i>	48
<i>Distinctio.</i>	37
<i>Distributio quadruplex.</i>	48
<i>Docentis officium.</i>	31
<i>Duo media discendi disciplinas.</i>	36
<i>Duo genera studiosorum.</i>	9
<i>Duo</i>	

MEMORABILIA.

Duo hostes studiosorum.	ibid.
Duo sunt necessaria studioso.	7

E

E Ruditionis & honoris dulcor.	10
Ethica disponitur methodo analytica.	30
Examen est duplex: 1. Pythagorēum. 39. 2. tacitum, ibid.	
Exercitia duplicita.	38
Exercitatio.	39

F

F Inis Panacea philosophica.	12
F Finis triplex.	46
Fructus eruditionis dulces.	20

G

G Rammatica disponitur methodo analytica.	30
G Gymnasia sunt in singulis disciplinis.	36

H

H Armonia triplicis philosophiae.	44
H Harmonici infiniti definitio. 45. theoria, ibid. praxis	
⁴⁸ Historica secunda pars technologia.	19
Homo naturā scire desiderat.	42
Homonymia quid.	22

I

I Nfinitum philosophicum quid.	44
I Infinitus quotuplex apud mathematicos.	44
Ignavia hostis studiosorum.	10
Ingenium.	32
In pueris non tam iudicium, quam memoria viget.	77
In scopo studiorum tria spectanda.	19
In singulis vocabulis tria notanda.	22
Instantia.	57
Institutiones sunt in singulis artibus.	20
Instrumenta discendi uso.	32
Intellectus practicas.	29

INDEX RERUM

Jurisprudencia disponitur methodo analytica.

10

K

Kochermannus laus.

12

L

<i>L</i> Elio triplex.	33
<i> </i> prima ibid. crescent ibid. adulta.	34
<i>Lectionis ratio.</i>	34
<i>Lexica philosophica an & quomodo adornanda.</i>	32
<i> </i> 22	
<i>Lexici philosophici facilitas & utilitas</i>	26.27
<i>Libertatis philosophica usus & abusus,</i>	42
<i>Loci communes qui adornandi.</i>	38
<i>Locus studii aptus quis sit.</i>	38
<i>Lullista.</i>	43

M

<i>M</i> ajoritas triplex.	46
<i> </i> Matheews utilitas.	59
<i>Medica non subalternatur physica.</i>	28
<i>Medicina disponitur methodo analytica.</i>	30
<i>Medium triplex.</i>	46
<i>Memoria subsidium.</i>	45
<i>Methodus duplex secundum Peripateticos, unica secun-</i>	
<i> dum Ramum.</i>	19
<i>Methodus analyticus.</i>	19
<i>Methodus synthetica.</i>	29
<i>Methodica tertia pars technologiae.</i>	28
<i>Methodica Sturmii.</i>	19
<i>Methodus Timpleri.</i>	19.20
<i>Methodus Panacea philosophica.</i>	36
<i>Minoritas triplex.</i>	46
<i>Modus adornandi Gymnasia disciplinarum.</i>	38
<i>Modus considerandi est formale subjecti.</i>	25.27
<i>Modus discendi.</i>	32
<i>Modus docendi.</i>	32
<i>Modus tradendi artes Sturmianus.</i>	20
<i>Musica subalternatur Arithmetice.</i>	28

Natura

MENORATIUM.

N

Natura disciplina qui indaganda.	23
Nomina logica duplia.	43
Nulla disciplina probat sua principia.	25
Nulla disciplina constituit suum subjectum.	26

O

Oeconomia.	42
Omnis disciplina traditur per quatuor.	20
Omnis probatio fit per tria.	33
Ordo naturae.	37
Ordo predicationis.	ibid.

P

Panacea philosophica summa.	6
Paronymia quid.	21
Partes praeconoscenda in disciplinis.	24
Partes methodi analytica tres sunt.	30
Phraseologia qui adornanda.	32
Physica disponitutur methodo synthetica.	28
Praxis est anima disciplinarum.	37
Praxis cuiusq; discipline duplex: 1. specialis. ibid. 2. generalis.	38
Præcepta in disciplinis que.	35
Præceptorum tria requisita.	32
Præcognita qua sint &c dicantur.	23
Præcognita disciplinarum practicarum &c poetarum.	
29.30	
Præcognita de studio disciplina alienijus.	32
Præcognita Panacea philosophica.	32
Præcognitionis duplex: 1. dirigens. 2. agens.	24
Prædicata absolute novem.	46
Prædicata logica numero quindecim.	46
Prædicata metaphysica octodecum.	46
Prædicata respectiva novem.	49
Prædicatio in quid, vel in quale.	46
Prædicabilitas.	ibid.
Principia artis hujus.	

INDEX RERUM

<i>Principium triplex.</i>	46
<i>Principium primum.</i>	52
<i>Principia qui praeconoscenda.</i>	25, 26
<i>Principia qua sunt demonstrabilia.</i>	26
<i>Principia incomplexa vel complexa, seu essendi vel cognoscendi.</i>	<i>ibid.</i>

Q

<i>Quale triplex, esseentiale, accidentale, medium.</i>	46, 47
<i>Qualitas intelligibilis vel sensibilis.</i>	28
<i>Questio simplex.</i>	48, 49
<i>Quaestiones simplices numero sunt novem.</i>	49
<i>videlicet</i>	
<i>Quid.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quotuplex.</i>	50
<i>De quo.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quantum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quale.</i>	
<i>Quomodo</i>	
<i>Quando</i>	
<i>Ubi</i>	
<i>Cum quo</i>	

R

<i>Radios eruditioris amara.</i>	10
<i>Ramis.</i>	43
<i>Ratio colligendi gnomas.</i>	26
<i>Regula philosophica.</i>	49
<i>Regula in disciplinis duplices.</i>	33
<i>Requisita docentis.</i>	31
<i>Requisita discentis duo.</i>	32
<i>Res considerata est materiale subjecti.</i>	23, 27

S

<i>Scholasticorum methodus in praecognitis.</i>	23
<i>Scientia & artis discrimen.</i>	36
<i>Scientia contemplativa in tribus versatur.</i>	24
<i>Scientia subalternata.</i>	28
<i>Scopus studiorum consideratur in genere & in specie.</i>	10
<i>Sappos studiorum spectandus.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Seco-</i>

M E M O R A B I L E U M .

<i>Scopus studiorum</i> erit i. <i>Accommodatus</i> , II. 3. <i>Fixus</i> .	
<i>ibid.</i> 3. <i>Excellens</i> .	<i>ibid.</i>
<i>Scorifice.</i>	42
<i>Scorus refutatur.</i>	26.27.
<i>Secta philosophorum.</i>	42
<i>Simplex inficiatio.</i>	57
<i>Studiorum difficultas.</i> q. <i>Laws.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Studioſus</i> sū <i>instar apicula.</i>	42
<i>Studioſi infelices qui sint.</i>	9
<i>Studioſi felices qui sint.</i>	20
<i>Subjecta explicita, vel implicita.</i>	49
<i>Subjecta numero tredecim in Infinito Harmonico.</i>	45
<i>Subjectum artis est indemonstrabile.</i>	26
<i>Subjectum scientia est proprium & commune.</i>	27
<i>Subjectum qui præcognoscatur.</i>	24
<i>Subjectum duplex.</i>	47
<i>Subjecti conditiones sex.</i>	24.25
<i>Subjecti partes dua.</i>	25.27.
<i>Subſtancia principales etio.</i>	45
<i>Synonymia quid.</i>	22
<i>Systematis cuiusq; tres partes.</i>	34

T

<i>Tempus matutinum studiis aptissimum</i>	31
<i>Terminus unicus.</i>	48
<i>Termini corruptibles qui sint.</i>	55
<i>Testimonium duplex.</i>	48
<i>Thema simplex quid, & quotuplex.</i>	48
<i>Thema compositum.</i>	52
<i>Theologia disponitur methodo analytica.</i>	30
<i>Theorematata que.</i>	35
<i>Thesis & antithesis.</i>	38.39
<i>Thomista.</i>	42
<i>Timpleri laws.</i>	13
<i>Tres figura omnium nobilissima.</i>	58
<i>Tres summi Philosophi.</i>	43
<i>Tres summi Astrologi.</i>	40
<i>Tres trianguli fontes omnis scientia.</i>	46
<i>Tria præcognita scientiarum theoreticarum.</i>	24

INDEX

Tria principia.

Type studiorum qui formandi 34. sunt methodici, vel horariorum,

38. 39

ibidem

U

UNtas disciplina operatricis pender ab unitate finis. 30
Unitas disciplina contemplativa pender ab unitate subjecti.

ibid.

Usus disciplinarum est 1. internus. 38. 39. 2. externus.

40

Vehementissimi affectus in homine Amor & Admiratio.

43

Via contraria.

34

Via definitionis.

35

Via divisionis.

ibid. 33

Vindicatio Zabarella contra Piccolominum.

29

Vocum & rerum copula seu fides.

27

Voluntas descendit.

32

FINIS.

